

SUOMALAISTEN NAUTA- JA SIKATUOTTAJIEN NÄKEMYKSET
ELÄINSUOJELUVALVONNASTA JA SIIHEN LIITTYVISTÄ
VALVONTATOIMENPITEISTÄ

Sanna-Mari Artukka, eläinlääketieteen kandidaatti

Lisensiaatin tutkielma

Kevät 2018

Helsingin yliopisto

Eläinlääketieteellinen tiedekunta

Elintarvikehygienian ja ympäristöterveyden osasto

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan oppiaine

Tiedekunta - Fakultet - Faculty		Osasto - Avdelning – Department	
Eläinlääketieteellinen tiedekunta		Elintarvikehygienian ja ympäristöterveyden osasto	
Tekijä - Författare - Author			
Sanna-Mari Artukka			
Työn nimi - Arbetets titel - Title			
Suomalaisten nauta- ja sikatilallisten näkemykset eläinsuojeluvalvonnasta ja siihen liittyvistä valvontatoimenpiteistä			
Oppiaine - Läroämne - Subject			
Ympäristöterveydenhuollon valvonta			
Työn laji - Arbetets art - Level		Aika - Datum - Month and year	Sivumäärä - Sidoantal - Number of pages
Alkuperäistutkimuksen sisältävä lisensiaatin tutkielma		Kevät 2017	
Tiivistelmä - Referat – Abstract			
<p>Tuotantoeläinten hyvinvointia ja eläinsuojeluvaatimusten toteutumista valvotaan Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti tehtävillä eläinsuojelutarkastuksilla. Suomessa tuotantoeläintilojen eläinsuojelutarkastuksia tehdään vuosittain yli 3000. Vuonna 2009 voimaan tulleen uuden eläinlääkintähuoltolain (765/2009) myötä uudistettiin myös Suomen eläinsuojelujärjestelmää ja eläinsuojeluvalvontaa alettiin keskittää tietyille eläinlääkäreille mm. eturistiriitojen välttämiseksi.</p> <p>Eläinsuojeluvalvonnan toteutusta ja erityisesti tuottajien näkemyksiä valvonnasta on tutkittu hyvin vähän Suomessa ja muualla maailmassa. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten tuottajat itse kokevat eläinsuojelutarkastusten tekemisen, niiden tärkeyden ja merkityksen sekä niihin liittyvät valvontatoimenpiteet ja seuraamukset. Tutkimuksessa keskitytään käsittelemään epäilyyn ja otantaan perustuvia eläinsuojelutarkastuksia sekä täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointiin liittyviä tarkastuksia. Tutkimus toteutettiin lähettämällä internetissä täytettävä kysely 500:lle nauta- ja 500:lle sikatuottajalle. Vastausprosentti oli 20,0 %. Vastaukset analysoitiin SPSS-ohjelmiston avulla.</p> <p>Tulosten mukaan suomalaiset nauta- ja sikatuottajat kokevat eläinsuojeluvalvonnan Suomessa tarpeelliseksi ja riittäväksi. Myös tiedotus eläinsuojeluvaatimuksista koettiin riittäväksi ja vastaajat kokivat tuntevansa eläinsuojelulainsäädännön tarpeeksi hyvin eläintenpitooaan ajatellen. Osa oli tyytymättömiä usein muuttuviin säädöksiin ja niiden tulkintaan. Nykyiset hallinnolliset ja rikosoikeudelliset toimenpiteet koettiin melko toimivina, mutta tukien sidonnaisuus tarkastuksiin koettiin epäilemisenä. Eläinsuojelujärjestelmään eläinlääkintähuoltolain (765/2009) myötä tehtyjen muutosten tarpeellisuus jakoi selvästi sika- ja nautatuottajien mielipiteet.</p> <p>Vastaajien kokemukset eläinsuojelutarkastuksista olivat pääasiassa positiivisia. Kommunikointi tarkastajan kanssa sujui hyvin, asioista keskusteltiin ja tarkastus tehtiin yhteisymmärryksessä tarkastajan kanssa. Ilmapiiri koettiin toisaalta avoimena, mutta toisaalta jännittyneenä. Tarkastuksesta laaditut asiakirjat koettiin selkeiksi ja hyvin perustelluiksi. Tarkastuksia ei välttämättä koettu omalla kohdalla tarpeelliseksi ja niiden koettiin jonkun verran häiritsevän tilan normaalia toimintaa, mm. koska niistä ei ollut ilmoitettu etukäteen. Osa oli kokenut tarkastuksen perusteettomaksi ja jopa loukkaavaksi. Yli neljäsosa vastaajista koki, että heidän oikeusturvaansa oli loukattu tarkastuksella.</p> <p>Osa vastaajista ilmaisi huolensa tuottajien jaksamisesta ja siitä huolehtimisesta sekä tarkastajien välisiin eroihin liittyen. Lisäksi osa koki hankalaksi, että EU:n sisäiset erot ovat maiden välillä suuria ja erot asettavat tuottajat eriarvoiseen asemaan.</p> <p>Tutkimuksen tulokset ovat saman suuntaisia muiden alaen liittyvien tutkimustulosten kanssa. Tutkimusta tarvitaan kuitenkin enemmän ja laajemmin, jotta se kattaisi paremmin koko eläinsuojelujärjestelmän eri osa-alueet ja tilanteet. Tämä tutkimus antaa viitteitä siitä, miten Suomen eläinsuojelujärjestelmä toimii tuottajien näkökulmasta ja missä asioissa on parannettavaa. Tuloksia voidaan käyttää hyväksi tulevaisuudessa eläinsuojeluvalvonnan kehitystyössä sekä esimerkiksi tuottajien ja eläinsuojelutarkastajien koulutuksessa.</p>			
Avainsanat - Nyckelord - Keywords			
Eläinsuojelu, eläinsuojelutarkastus, eläinsuojeluvalvonta, valvontatoimenpiteet, nautatuottajat, sikatuottajat, valvonta, valvontaeläinlääkäri			
Säilytyspaikka - Förvaringställe - Where deposited			
Helsingin yliopiston digitaalinen arkisto HELDA			
Työn johtaja (tiedekunnan professori tai dosentti) ja ohjaaja(t) - Instruktör och ledare - Director and Supervisor(s)			
Yliopistonlehtori Mari Nevas (työn johtaja ja ohjaaja) Tohtorikoulutettava Sofia Vääräkkälä (työn ohjaaja)			

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 KIRJALLISUUSKATSAUS	2
2.1 Eläinten hyvinvoinnin valvonta Suomessa	2
2.2 Eläinsuojelutarkastukset	3
2.2.1 Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset	4
2.2.2 Otantaan perustuvat eläinsuojelutarkastukset	5
2.2.3 Täydentävien ehtojen valvonta	6
2.3 Toimenpiteet eläinsuojelutarkastuksilla	7
2.4 Seuraamukset	8
2.4.1 Eläinsuojelurikkomus.....	9
2.4.2 Eläinsuojelurikos.....	9
2.4.3 Eläintenpitokielto	10
2.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta muualla Euroopassa.....	10
2.6 Tutkimustietoa eläinsuojeluvalvonnasta	14
3 TAVOITE	16
4 AINEISTO JA MENETELMÄT	17
4.1 Aineisto	17
4.2 Menetelmät	18
5 TULOKSET	18
5.1 Taustatiedot.....	18
5.2 Eläinten hyvinvointi ja eläinsuojelulainsäädäntö	21
5.3 Eläinsuojeluvalvonta.....	23
5.4 Toimenpiteet ja seuraamukset	24
5.5 Kokemukset tarkastuksista	29
6 POHDINTA	40
LÄHTEET	47
LIITTEET	53
LIITE 1 Saatekirje	53
LIITE 2 Tuottajille lähetetty kysely.....	54

1 JOHDANTO

Vuonna 2009 voimaan tulleen uudistetun eläinlääkintähuoltolain (765/2009) myötä Suomen eläinsuojelujärjestelmää alettiin uudistaa. Lain pohjalta kuntiin ja kuntien yhteistoiminta-alueille on perustettu virkoja valvontaeläinlääkäreille ja aluehallintovirastoihin läänineläinlääkäreille. Molemmat virat painottuvat eläinsuojeluvalvontaan. Ennen uudistusta ongelmana ovat olleet tilanteet, jossa virkaeläinlääkäri on joutunut suorittamaan eläinsuojelutarkastuksia hänelle asiakassuhteessa oleville tiloille (Evira 2010a, Evira 2011b). Eläinsuojeluun keskittyvien eläinlääkäreiden virkojen perustamisella onkin pyritty ennen kaikkea poistamaan eturistiriitoja, kohdentamaan valvontatehtävät tietyille henkilöille ja lisäämään resursseja eläinsuojeluvalvontaan. Tuotantoeläintiloille tehdään vuosittain yhteensä noin 3000 eläinsuojelutarkastusta (Evira 2014a, Evira 2014b). Suuri osa tarkastuksista on epäilyyn perustuvia tarkastuksia, joita tehdään, jos on aihetta epäillä eläinsuojelusäännösten vastaista toimintaa. Lisäksi tehdään otantaan perustuvia tarkastuksia eli niin sanottuja EU-eläinsuojelutarkastuksia, joihin valitaan vuosittain kattava osuus tuotantoeläintiloista satunnaisotannalla ja riskiperusteisesti (Evira 2014c). Osalla tiloista suoritetaan myös täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointiin liittyvää tukivalvontaa.

Tuottajien näkemyksiä eläinsuojeluvalvonnasta ei ole Suomessa tutkittu lainkaan ja kansainvälisestikin hyvin vähän. Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten kotieläintuottajat kokevat nykyisen eläinsuojeluvalvonnan ja sen merkityksen. Sen lisäksi tavoitteena on luoda käsitys Suomen eläinsuojelun nykytilasta ja siitä, miten suomalaiset nauta- ja sikatuottajat kokevat tiloille kohdistuvan eläinsuojeluvalvonnan toimivuuden ja vaikuttavuuden. Tutkimus auttaa antamaan kuvaa Suomen eläinsuojelun nykytilasta ja vuoden 2009 jälkeen muuttuneen valvontajärjestelmän vaikuttavuudesta. Tutkimus tuo esille erityisesti tuottajien, eli eläinsuojeluvalvonnan kohteiden, näkökulman järjestelmän toimivuudesta ja merkityksestä. Tutkimus pohjautuu nauta- ja sikatuottajille suunnattuun kyselytutkimukseen. Kyselyn avulla selvitettiin tuottajien näkemyksiä mm. eläinsuojelutarkastusten tarpeellisuudesta ja toimivuudesta Suomessa. Lisäksi selvitettiin näkemyksiä tarkastuksilla tehtävistä toimenpiteistä ja tarkastusten seurauksista.

2 KIRJALLISUUSKATSAUS

2.1 Eläinten hyvinvoinnin valvonta Suomessa

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla pyritään varmistamaan eläinten oikea kohtelu ja eläinsuojelusäädösten noudattaminen. Suomessa eläinsuojelulain (247/1996) ja -asetuksen (396/1996) pykälät määrittävät yleiset vaatimukset eläintenpidolle, joita eläinlajikohtaiset valtioneuvoston asetukset tarkentavat. Elintarviketurvallisuusvirasto (Evira) on laatinut eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 8 § mukaisen valtakunnallisen ohjelman liittyen eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan. Ensimmäinen ohjelma laadittiin vuosille 2011-2014. Ohjelman tavoitteena oli yhtenäistää valvontakäytäntöjä ja taata kaikille eläintenpitäjille samanarvoinen asema valvontaan nähden. Lisäksi tavoitteena oli kehittää valvonnan toimivuutta, tehokkuutta, viestintää, luotettavuutta ja riskiperusteisuutta (Evira 2010b). Myös vuosille 2015-2019 tehty ohjelma sisältää pääosin samoja tavoitteita, pääpainon ollessa valvonnan yhtenäistämisessä, luotettavuudessa ja läpinäkyvyydessä (Evira 2014a). Näitä ohjelmia tarkistetaan ja tarvittaessa muokataan vähintään kolmen vuoden välein (eläinlääkintähuoltolaki 765/2009, 8§). Valvonnan järjestämistä tultaneen arvioimaan uudelleen meneillään olevan eläinsuojelulainsäädännön uudistustyössä.

Eläinsuojelulaki (247/1996) ja eläinlääkintähuoltolaki (765/2009) määrittävät viranomaisten eläinsuojeluun liittyvät vastuut ja tehtävät. Maa- ja metsätalousministeriö on eläinsuojeluasioiden ylin viranomainen ja valvoo näiden lakien ja niiden perusteella annettujen asetusten toteutumista. Evira taas ohjaa ja valvoo näiden toteutumista keskushallinnon viranomaisena. Aluehallintovirasto taas huolehtii alueellisesti näiden lakien ja asetusten noudattamisesta ja valvonnasta (eläinsuojelulaki 247/1996, eläinlääkintähuoltolaki 765/2009). Paikallisina eläinsuojeluviranomaisina kunnissa toimivat pääasiassa kunnaneläinlääkärit ja poliisi. Myös kunnan terveysturvallisuutta hoitavalla viranhaltijalla on oikeus suorittaa eläinsuojelutarkastuksia (eläinsuojelulaki 247/1996, 36 §). Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) uudistuksen jälkeen suurimpaan osaan kuntien yhteistoiminta-alueista on perustettu erillinen valvontaan keskittyvä kunnaneläinlääkäri virka (valvontaeläinlääkäri virka) eläinsuojeluvalvontaa varten (Evira 2014d). Sen lisäksi, että poliisi saa tehdä eläinsuojeluvalvontaa, poliisin tulee

tarvittaessa myös antaa virka-apua eläinsuojelutarkastuksen tekemiseen (eläinsuojelulaki 247/1996 50 §).

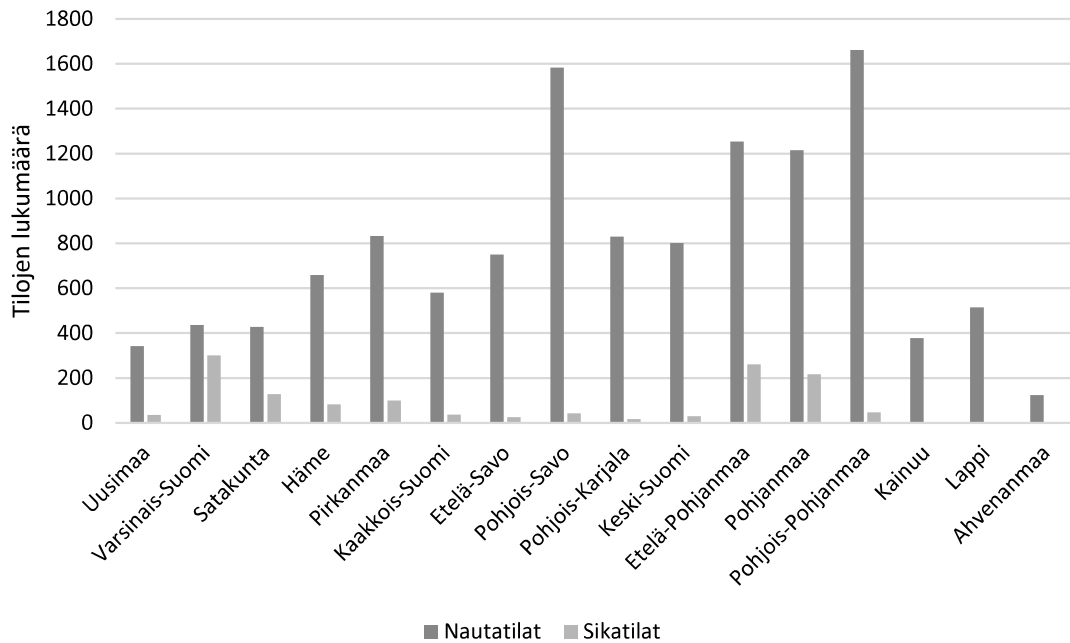
2.2 Eläinsuojelutarkastukset

Suomen nauta- ja sikatilat ovat jakautuneet ympäri maata (kuva 1). Nautatiloja on eniten Pohjanmaan ja Pohjois-Savon alueella ja sikatiloja Pohjanmaalla ja Varsinais-Suomessa. Eläinten hyvinvoinnin valvontaa suoritetaan eläinten pitopaikoissa, kuljetuksissa ja teurastamoissa. Tiloilla eläinten hyvinvointia valvotaan erilaisin eläinsuojelutarkastuksin. Eläinsuojelutarkastukset pitää pyrkiä suorittamaan ilman tarkastuksen kohteelle aiheutuvaa haittaa (eläinsuojelulaki 247/1996, 49 §).

Eläinsuojelutarkastukset voidaan jakaa epäilyyn ja otantaan perustuviin eläinsuojelutarkastuksiin eli niin sanottuihin EU-eläinsuojelutarkastuksiin, täydentävien ehtojen eli EU-tukiin liittyvään valvontaan sekä eläinkuljetusten ja teurastamoiden valvontaan. Tässä tutkimuksessa keskitytään otantaan perustuviin eläinsuojelutarkastuksiin, epäilyyn perustuviin eläinsuojelutarkastuksiin sekä käsitellään lyhyesti myös täydentävien ehtojen eläinten hyvinvointiin liittyvää valvontaa. Näistä kerrotaan tarkemmin seuraavissa luvuissa. Eläinkuljetusten tai teurastamojen valvontaan ei tässä työssä perehdytä.

Mikäli eläinsuojelutarkastuksella havaitaan, että eläinsuojelulakia tai sen perusteella annettuja säädöksiä on rikottu, valvontaviranomaisen tulee ryhtyä eläinsuojelulain (247/1996) 42 § tai 44 § mukaisiin toimenpiteisiin. Näistä toimenpiteistä kerrotaan tarkemmin tämän tutkielman luvussa 2.3.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta eli niin sanottu valvonta-asetus (EY N:o 882/2004, 3 artikla, 2. kohta) kehottaa tekemään eläinsuojelutarkastukset ennalta ilmoittamatta. Hallintolain (434/2003) 39 § mukaan asianosaisella eli eläinten omistajalla, haltijalla tai muulla hoidosta vastaavalla henkilöllä on oikeus olla paikalla tarkastusta suoritettaessa. Jotta läsnäolo on mahdollista, tulee tarkastuksesta siis kuitenkin ilmoittaa ennen tarkastuksen aloittamista (Evira 2014f).

Kuva 1. Nauta- ja sikatilojen alueellinen jakauma Suomessa ELY-keskuksittain (Luke 2016).

2.2.1 Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset

Eläinsuojelulain (247/1996) 39 § mukaan aluehallintovirastolla ja kunnaneläinlääkärillä on oikeus suorittaa epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus. Lisäksi aluehallintoviraston valtuuttama eläinsuojeluvalvoja voi myös tehdä tarkastuksia, mutta tällä ei ole oikeutta mennä kotirauhan piiriin (eläinsuojelulaki 247/1996, 38 §). Eläinsuojeluvalvoja ei ole viranomainen, joten hän ei voi ryhtyä toimenpiteisiin itse vaan on velvoitettu ilmoittamaan laiminlyönneistä viranomaisille (eläinsuojelulaki 247/1996, 41 §). Myös poliisilla ja kunnan terveysvalvontaa hoitavalla viranhaltijalla on oikeus tehdä epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia (eläinsuojelulaki 247/1996, 39 §), mutta heillä ei ole velvollisuutta raportoida niistä aluehallintovirastoon. Käytännössä nykyään kunnan valvontaeläinlääkäri hoitaa nämä tarkastukset. Vaativammissa tapauksissa valvontaeläinlääkäri voi pyytää, että tapaus siirretään aluehallintoviraston läänineläinlääkärin vastuulle (eläinlääkintähuoltolaki 765/2009 6 §). Epäilyyn perustuvien eläinsuojelutarkastusten määrä on kasvanut reilusti valvontaeläinlääkärin virkojen perustamisen jälkeen (taulukko 1). Valvontamäärien nousuun vaikuttanee se, että on virkaeläinlääkäreitä, jotka keskittyvät nimenomaan eläinsuojeluun. Lisäksi

monissa kunnissa valvontaresursseja käytetään nimenomaan epäilyyn perustuviin tarkastuksiin (Evira 2015b).

2.2.2 Otantaan perustuvat eläinsuojelutarkastukset

Euroopan unionin valvonta-asetus (EY N:o 882/2004) ja neuvoston direktiivi tuotantoeläinten suojelusta (98/58/EY) velvoittavat jäsenmaitaan huolehtimaan säännöllisistä tarkastuksista ja valvonnasta, joilla varmistetaan, että kotieläintuotannossa noudatetaan eläinsuojelusäädöksiä. Nämä ovat niin sanottuja EU-eläinsuojelutarkastuksia, joista huolehtivat aluehallintoviraston läänineläinlääkärit (eläinlääkintähuoltolaki 765/2009, 6 §). Valvonnan tarkoituksena on pitää huolta, että eläinsuojelulainsäädännön vaatimuksia noudatetaan. Valvonta-asetus (EY N:o 882/2004, 3 artikla) velvoittaa tekemään tarkastuksia tarpeeksi usein ja riskiperusteisesti. Otantaan

Taulukko 1. Vuosina 2009-2015 tehdyt epäilyyn ja otantaan perustuvat sekä täydentävien ehtojen tarkastukset. Otantatarkastuksissa on ilmoitettu vain nauta- ja sikatiloille tehdyt tarkastukset.

Tarkastukset ja toimenpiteet	2009¹⁾	2010²⁾	2011³⁾	2012⁴⁾	2013⁵⁾	2014⁶⁾	2015⁷⁾
Epäilyyn perustuvat tarkastukset (kpl) (kaikki tuotantoeläimet)	1673	2677	2605	2954	2954	3161	3690
Toimenpiteet (% tarkastuksista)	47,2	45,0	44,9	45,1	42,2	42,9	38,0
Kiireelliset toimenpiteet (% tarkastuksista)	4,1	4,1	4,7	3,6	3,9	3,4	3,4
Otantatarkastukset (kpl)	430	525	414	326	307	255	216
Havaitut epäkohdat (% tarkastuksista)	19,1	25,5	26,6	22,4	25,4	24,3	22,7
Toimenpiteet (% tarkastuksista)	9,3	22,7	19,6	19,9	23,5	19,6	13,9
Täydentävien ehtojen tarkastukset (kpl) (kaikki tuotantoeläintilat)	224	236	239	249	202	198	194
Havaitut epäkohdat (% tarkastuksista)	17	15	18	17	12	14	14
Epäkohtia valvonnan laajennuksissa (kpl)	52	165	142	280	220	274	300

Lähteet ¹⁾Evira 2010a, ²⁾Evira 2011b, ³⁾Evira 2012, ⁴⁾Evira 2013 ⁵⁾Evira 2014c ⁶⁾Evira 2015b ⁷⁾Evira 2016.

perustuvien eläinsuojelutarkastusten kriteerit päättää Evira ja saamallaan kriteereillä maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus (Tike) valitsee tarkastettavat tilat (Evira 2015b). Tarkastettavista tiloista 75 % valitaan riskiperusteisesti ja 25 % satunnaisotannalla (Evira 2011a, Evira 2014b). Vuosien 2009-2015 tarkastus- ja toimenpidemäärät on kerrottu taulukossa 1. Otantaan perustuvien tarkastusten epäkohtien määrä on pysynyt suunnilleen samana vuodesta 2010 lähtien. Raporteissa ei ole kerrottu, onko nämä epäkohdat havaittu tiloilla, jotka on valittu riskiin perustuen vai satunnaisotannalla. Laiminlyöntien määrän perusteella riskiin perustuva otoksen valinta on kuitenkin kannattavaa ja Evira jatkaa edelleen riskiperusteisuuden kehittämistä (Evira 2015b).

2.2.3 Täydentävien ehtojen valvonta

Täydentävillä ehdoilla tarkoitetaan niitä ehtoja, joita tuottajan tulee noudattaa, mikäli se hakee EU:n kokonaan tai osittain rahoittamia tukia. Näihin kuuluvat esimerkiksi perustuki, peltokasvipalkkio, lypsylehmäpalkkio, nautapalkkio ja luonnonhaittakorvaus (Mavi 2016). Maaseutuvirasto (Mavi) on tehnyt tuottajia varten käytännön oppaan, jossa on tiiviisti kaikki tiedot tukia hakeville tiloille. Täydentäviin ehtoihin liittyen tässä työssä käsitellään vain eläinten hyvinvointiin liittyviä vaatimuksia.

Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU N:o 809/2014) 68 artiklan mukaan eläinten hyvinvointiin liittyvien täydentävien ehtojen valvontana pitää tehdä tarkastuksia paikan päällä vähintään yhdelle prosentille tukia saavista tiloista ja valvonnan suorittamisesta Suomessa huolehtivat aluehallintovirastot eli käytännössä läänineläinlääkärit (eläinlääkintähuoltolaki 765/2009, 6 §, Evira 2015c). Evira on vastuussa tarkastettavien tilojen valitsemisesta (laki maatalouden tukien toimeenpanosta 192/2013, 22§). Tarkastettavat tilat tulee valita pääsääntöisesti riskiperusteisesti ja korkeintaan 25 % satunnaisotannalla (EU N:o 809/2014, 69 artikla). Tällä varmistetaan tarkastettavien tilojen edustavuus. Täydentävien ehtojen hyvinvointivalvonnassa tarkastetaan valtioneuvoston asetuksen (Vna 7/2015) liitteessä III mainitut kohdat. Vaatimuksia on mm. eläinten pitopaikasta ja olosuhteista, ruokinnasta ja sairaiden eläinten huolehtimisesta ja ne pohjautuvat eläinsuojelulakiin (247/1996), eläinsuojeluasetukseen (396/1996) ja eläinlajikohtaisiin asetuksiin eli tähän tutkielmaan liittyen valtioneuvoston asetuksiin nautojen (592/2010) ja sikojen (629/2012) suojelusta. Näihin kuuluu

vaatimuksia mm. eläinten pitopaikasta ja olosuhteista, ruokinnasta ja sairaiden eläinten huolehtimisesta. Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU N:o 809/2014) mukaan eläintuotantoon liittyvistä tarkastuksesta voi ilmoittaa enintään 48 tuntia ennen tarkastusta.

Jos tuottaja ei noudata täydentävien ehtojen sääntöjä, on tuottajan EU-tukien kokonaismäärää vähennettävä komission delegoidun asetuksen (EU N:o 640/2014) 38-40 artiklan mukaisesti. Yleensä tukien vähennysmäärä on kolme prosenttia tuottajan saamista tuista, mutta vähennystä voidaan pienentää yhteen prosenttiin tai korottaa viiteen prosenttiin mm. laiminlyönnin vakavuuden ja keston mukaan. Toistuvissa saman kohdan laiminlyönnissä vähennysmäärä voi nousta korkeintaan 15 %:iin. Tahallisisissa laiminlyönnissä vähennys on yleensä 20 %, mutta vakavissa ja laajoissa tapauksissa se voi olla jopa 100 % tukien kokonaismäärästä (EU N:o 640/2014, 38-40 artikla). Jos tuottaja estää tarkastuksen suorittamisen, viljelijän tukihakemus ja maksupyyntö hylätään (EU N:o 1306/2013, 59 artikla, kohta 7). Mikäli muiden eläinsuojelutarkastusten yhteydessä havaitaan, että täydentävien ehtojen edellytykset eivät täyty tai ehtoja ei noudateta, laajennetaan tarkastus hallinnollisesti täydentävien ehtojen tarkastukseksi (laki maatalouden tukien toimeenpanosta 192/2013, 22 §).

2.3 Toimenpiteet eläinsuojelutarkastuksilla

Mikäli tarkastaja toteaa eläinsuojelutarkastuksella, että eläinsuojelusäädöksiä noudatetaan, ei ryhdytä toimenpiteisiin. Vaikka tarkastuksella ei todettaisi eläinsuojelusäädöksiä rikotun, voi tarkastaja antaa eläinsuojelulain (247/1996) 40 §:n mukaisia neuvoja eläinten hyvinvoinnin ja olojen parantamiseksi. Neuvojen ja ohjeiden noudattamiseen ei sisälly pakottavaa velvoitetta. Tarkastajan on aina tarkastuksen jälkeen kirjoitettava tarkastuskertomus, joka annetaan tiedoksi tilalliselle (hallintolaki 434/2003, 39 §). Evira on tehnyt lomakkeen, jota voidaan käyttää tarkastuskertomuksen tekemiseen. Tarkastuskertomuksen tekemiseen ei ole pakko käyttää Eviran lomaketta, vaan se voi olla myös kokonaan itse kirjoitettu. Pääasia on, että tarkastuskertomuksen laatimisessa noudatetaan hyvän hallintomenettelyn periaatteita eli kertomuksen pitää olla esimerkiksi puolueeton, asianmukainen ja kirjoitettu selkeästi (hallintolaki 434/2003, 2 luku).

Jos tarkastaja havaitsee, että eläinsuojelulakia (247/1996) tai sen nojalla annettuja säädöksiä on rikottu, voi tarkastaja tehdä lain 42 §:n tai 46 §:n mukaisen

eläinsuojelupäätöksen ja ryhtyä pakkotoimenpiteisiin tai 44 §:n mukaisiin kiiretoimenpiteisiin. Tarkastaja voi kieltää toistamasta sääntöjä rikkovaa menettelyä tai määrätä korjaamaan säädöksiä rikkova asia tarkastajan päättämässä kohtuullisessa määräajassa (eläinsuojelulaki 247/1996, 42§). Aluehallintovirasto voi tarkastajan pyynnöstä tai muuten kokiessaan sen tarpeelliseksi, tehostaa näiden kieltojen ja määräysten toteuttamista uhkasakolla tai uhalla, että määrätty toimenpide toteutetaan tuottajan kustannuksella (eläinsuojelulaki 247/1996, 43§). Jos tarkastuksella on annettu kieltoja tai määräyksiä, tulee niiden noudattaminen varmistaa määräajan jälkeen uusintatarkastuksella (Evira 2014e, Evira 2014f, Evira 2015a). Jos säädöksiä on rikottu, viranomaisen pitää tehdä ilmoitus poliisille (eläinsuojelulaki 247/1996 63§).

Tarkastusta suorittavalla viranomaisella on oikeus ottaa haltuun sellainen väline, laite tai aine, jota käytetään eläinten hoidossa tai käsittelyssä ja jonka käytön voidaan olettaa aiheuttavan eläimelle tarpeetonta kipua tai tuskaa. Tarkastajan pitää toimittaa haltuunotettu laite poliisille, jolla on oikeus hävittää väline (eläinsuojelulaki 247/1996, 12§, 46§). Tällainen eläimelle kipua tai tuskaa aiheuttava väline, laite tai aine sekä eläin itse voidaan myös takavarikoida (eläinsuojelulaki 247/1996, 12§ 47§). Takavarikon kohde tulee säilyttää ja siitä tulee huolehtia (pakkokeinolaki 806/2011, 7 luku, 13§). Takavarikoitu eläin voidaan kuitenkin myydä tai lopettaa heti, mikäli se ei ole arvokas tai hoidon järjestäminen ei ole toteutettavissa (eläinsuojelulaki 247/1996, 47§).

Mikäli tilanne vaatii, voi tarkastusviranomainen ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin myös ilman edeltäviä kieltoja tai määräyksiä. Tällaisina kiiretoimenpiteinä voidaan hankkia eläimille esimerkiksi ruokaa, hoitoa tai hoitaja tai tarvittaessa eläin voidaan lopettaa tai myydä (eläinsuojelulaki 247/1996, 44 §). Aina ennen eläinsuojelupäätöksen tekemistä tulee kuulla eläimen omistajaa. Tämä ei kuitenkaan koske kiiretoimenpiteitä, mikäli omistajaa ei tavoiteta heti. Päätöksestä on aina ilmoitettava eläimen omistajalle tai haltijalle (eläinsuojelulaki 247/1996, 45 §). Eläinsuojelupäätöksestä voi valittaa hallinto-oikeuteen (eläinsuojelulaki 247/1996 51 §).

2.4 Seuraamukset

Suomen rikoslaki (39/1889) ja eläinsuojelulaki (247/1996) määrittävät seuraamukset eläimiin kohdistuvista rikoksista ja rikkomuksista. Alla on lyhyesti esitelty eläimiin

kohdistuviin rikoksiin liittyvät rikosnimikkeet. Tässä työssä keskitytään kuitenkin vain tiloille kohdistuvien eläinsuojelutarkastusten kannalta oleellisiin seikkoihin eikä käsitellä esimerkiksi eläinten kuljetukseen tai lopetukseen liittyviä laiminlyöntejä, jotka ovat samojen rikosnimikkeiden alla.

2.4.1 Eläinsuojelurikkomus

Eläinsuojelurikkomuksesta säädetään eläinsuojelulain (247/1996) 54 §:ssä. Eläinsuojelurikkomuksesta tulee tuomita sellainen henkilö, joka toiminnallaan tahallaan tai huolimattomuuttaan aiheuttaa eläimille tarpeetonta kipua tai tuskaa. Tällaisia toimia ovat esimerkiksi eläimen käsittely liian rajusti, sen tarvitsemasta hoidosta ja ruokinnasta huolehtimattomuus ja sairastuneen eläimen hoidotta jättäminen (eläinsuojelulaki 247/1996, 3 §, 5 §, 6 §). Lisäksi tilat, joissa eläimiä pidetään, tulee olla turvallisia, puhtaita ja sopivia kyseiselle eläinlajille (eläinsuojelulaki 247/1996, 4 §). Myös voimassa olevan eläintenpitokiellon rikkominen on eläinsuojelurikkomus. Rangaistuksena eläinsuojelurikkomuksesta on sakko (eläinsuojelulaki 247/1996, 54§). Sakon määrä on yhdestä 120 päiväsakkoon (rikoslaki 39/1889, 2a luku, 1 §). Päiväsakon määrä riippuu tuomitun tuloista (rikoslaki 39/1889, 2a luku, 2 §).

2.4.2 Eläinsuojelurikos

Rikoslain (39/1889) 17 luvun 14 § mukaan eläinsuojelurikoksesta tulee tuomita henkilö, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta aiheuttaa eläimille tarpeetonta kipua tai tuskaa millä tahansa keinolla. Tähän luetaan kuuluvaksi sekä eläinsuojelulain että sen perusteella annettujen säännösten, kuten eläinsuojeluasetuksen tai nautojen tai sikojen suojeluasetusten rikkominen. Rangaistus eläinsuojelurikoksesta on sakko tai enintään kaksi vuotta vankeutta (rikoslaki 39/1889, 17 luku, 14 §). Jos eläinsuojelurikos on kaikki siihen liittyvät seikat huomioon otettuna vähäinen, voidaan näitä lakeja tai säännöksiä rikkonut tuomita lievästä eläinsuojelurikoksesta sakkoon (rikoslaki 39/1889, luku 17, 15 §). Mikäli rikoksen tekotapa tai muut seikat siihen liittyen ovat erityisen julmia, rikos kohdistuu suureen määrään eläimiä, taikka sen avulla pyritään suureen taloudelliseen etuun, tulee rikoksen tekijä tuomita törkeästä eläinsuojelurikoksesta. Rangaistus tästä on neljästä kuukaudesta neljään vuoteen vankeutta (rikoslaki 39/1889, 17 luku, 14a §).

Vankeusrangaistus voidaan määrätä ehdolliseksi, jos se on korkeintaan kahden vuoden mittainen (rikoslaki 39/1889, 6 luku, 9 §).

2.4.3 Eläintenpitokielto

Henkilö voidaan määrätä eläintenpitokieltoon rikoslain (39/1889) 17 luvun 23 § mukaan aina kun henkilö tuomitaan eläinsuojelurikkomuksesta tai minkä tahansa vakavuusasteen eläinsuojelurikoksesta. Kiellon ollessa voimassa kyseinen henkilö ei saa omistaa, pitää eikä hoitaa eläimiä, ellei tuomioistuin päättä toisin, esimerkiksi eri eläinlajin osalta. Eläintenpitokielto voi koskea kaikkia eläimiä tai tiettyjä eläinlajeja. Se määrätään aina vähintään vuoden määräajaksi. Lisäksi se voidaan määrätä pysyväksi törkeän eläinsuojelurikoksen yhteydessä tai jos on kyse toistuvasta eläintenpitokiellon määräämisestä tai jos kyseisen henkilön terveydentila on heikko. Eläintenpitokieltoon voidaan määrätä vain syyttäjän vaatimuksesta. Se tulee määrätä aina törkeän eläinsuojelurikoksen yhteydessä, ellei ole erityistä syytä jättää sitä määräämättä (rikoslaki 39/1889, 17 luku, 23 §). Eläintenpitokieltorekisteriä pitää oikeusrekisterikeskus. Rekisterin tietoja saa tarvittaessa antaa eläinsuojeluviranomaisille, poliisille, tullille, rajavartiolaitokselle ja tuomioistuimelle. Muille kuin viranomaistahoille voidaan antaa otteita rekisteristä, jos se on perusteltua eläinsuojelun toteuttamiseksi tai muuta hyväksyttävää tarkoitusta varten (laki eläintenpitokieltorekisteristä 21/2011). Esimerkiksi eläimen kaupan yhteydessä myyjä voi pyytää ostajan tietoja rekisteristä tai toisin päin.

2.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta muualla Euroopassa

Euroopan unionin jäsenvaltioita sitoo EU:n lainsäädäntö. Jäsenmaat voivat kuitenkin toteuttaa lainsäädäntöä erilaisin keinoin, joten EU:n sisälläkin on monia erilaisia tapoja toteuttaa eläinten hyvinvoinnin valvontaa. Ruotsissa se kuuluu kokonaan valtiolle ja sen toteutuksesta vastaa pääasiassa lääninhallitus (Aarbakke 2012, Nurminen 2014). Käytännössä Ruotsissa eläinsuojelutarkastajat suorittavat tarkastukset. Virkaan vaaditaan sopiva korkeakoulu- tai yliopistotutkinto (Nurminen 2014), mutta toisin kuin Suomessa, suurin osa tarkastajista ei ole koulutukseltaan eläinlääkäreitä. Läänineläinlääkärit avustavat tarvittaessa vakavammissa tapauksissa ja pakkotoimenpiteisiin tarvitaan aina läänineläinlääkäri tai yksikön esimiehen hyväksyntä. Lisäksi alueen praktiikkaa hoitavilla eläinlääkäreillä on velvollisuus avustaa tarkastuksilla, mikäli eläimiä pitää

esimerkiksi lopettaa. Ruotsissa eläinsuojeluvalvontaa tehdään noin 250 henkilötyövuotta (Nurminen 2014) kun Suomessa vastaava luku on noin 70 (Evira 2014d). Ruotsissa tehdään myös noin kaksinkertainen määrä eläinsuojelutarkastuksia Suomessa tehtäviin määriin verrattuna (Nurminen 2014). Yhtenä huomattavana erona Suomen järjestelmään, on Ruotsin eläinsuojeluvalvonnan maksullisuus. Valvonta-asetuksen (EY N:o 882/2004) 28 artikla oikeuttaa perimään ylimääräisen valvonnan kustannukset niitä aiheuttavilta toimijoilta. Käytännössä tämä tulkitaan Ruotsissa niin, että mikäli tarkastuksella havaitaan laiminlyöntejä, lasketaan siihen liittyvät toimenpiteet ja mahdolliset uusintatarkastukset ylimääräiseksi valvonnaksi, josta peritään tarkastusmaksu. Lisäksi epäilyyn perustuvilla tarkastuksilla myös ensimmäinen tarkastus on maksullinen, jos sillä havaitaan laiminlyöntejä (Nurminen 2014). Eläinlääkäreille, virkamiehille ja sidosryhmille tehdyssä kyselyssä 4/5 kannatti tarkastusten maksullisuutta myös Suomeen (Nurminen 2014).

Aarbakke (2012) teki maa- ja metsätalousministeriölle selvityksen Ruotsin, Norjan, Tanskan, Sveitsin ja Alankomaiden eläinsuojelulainsäädännöstä. Selvityksessä käsiteltiin myös eläinsuojeluvalvonnan järjestämistä näissä maissa (taulukko 2). Norjassa eläinsuojeluvalvonnasta vastaa yksi valtakunnallinen virasto (Mattilsynet). Lisäksi alueellisesta valvonnasta huolehtivat eläinsuojelulautakunnat, joilla on valta tehdä määräyksiä ja päätöksiä tarkastuksilla (Aarbakke 2012). Tanskan eläinsuojeluvalvonnasta vastaa pääasiassa valtiollisen viranomaisen (Fødevarestyrelsen) eläinlääkärit. Akuuteissa tapauksissa valvontaa hoitaa poliisi, jota kunnalliset eläinlääkärit avustavat. Lisäksi Tanskassa on useita eri lautakuntia, jotka antavat lausuntoja eri eläinsuojelun aihealueisiin liittyen. Sveitsissä eläinsuojeluvalvonnan ohjaamisesta vastaa liittovaltiotason viranomainen. Käytännössä valvontaa hoitavat kantonien eli hallintoalueiden virkaeläinlääkärit (Aarbakke 2012). Alankomaissa on kolme eri virastoa, jotka ovat vastuussa eläinten hyvinvoinnin valvonnasta. Yksi näistä on vastuussa tuotantoeläimistä ja kaksi muuta valvovat lemmikkieläinten hyvinvointia. Lisäksi on neuvoa-antavia lautakuntia, jotka antavat lausuntoja vaikeissa eläinsuojelutapauksissa. Yksityiselle eläinsuojelujärjestölle on Alankomaissa annettu myös viranomaisoikeuksia, mm. eläimen huostaanotto-oikeus. Vastikään siellä on perustettu myös eläinpoliisi. Se koostuu poliiseista, jotka ovat saaneet eläinsuojelukoulutusta. Eläinsuojelujärjestön ja eläinpoliisin toimenkuvat eivät ole vielä täysin vakiintuneet. Alankomaissa tarkastajilla on oikeus mennä rakennuksiin ja tiloihin

tarvittaessa myös voimakeinoja käyttäen. Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Sveitsissä poliisin tulee tarvittaessa avustaa tarkastuksen suorittamisessa (Aarbakke 2012).

Tarkastuksen kohteella on kaikissa Aarbakken (2012) selvityksessä käsitellyissä maissa velvollisuus auttaa tarkastajaa. Eläinlääkäreillä ja eläintenhoitajilla on velvollisuus ilmoittaa havaitsemistaan laiminlyönneistä valvontaa hoitavalle viranomaiselle. Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa tulee tarkastettavan auttaa aktiivisesti ja ilman pyyntöäkin tarjota tarkastajalle asiakirjoja ja muita tarvittavia tietoja. Norjassa on myös laissa annettu mahdollisuus antaa tarkastusoikeus muille kuin viranomaisille, mutta sitä ei ole otettu käyttöön (Aarbakke 2012). Islannissa valvonnasta peritään maksuja samaan tapaan kuin Ruotsissa. Norjassa, Espanjassa ja Tšekin osavaltiossa on lainmukainen mahdollisuus periä maksuja uusintatarkastuksista ja Sveitsissä voidaan periä maksua ajan perusteella, mikäli tarkastusta viivytetään tarpeettomasti. Saksassa osavaltiot voivat päättää itse perittävistä maksuista. Mm. Itävallassa, Alankomaissa, Irlannissa tai Ranskassa ei ole käytössä eläinsuojeluvalvonnasta perittäviä maksuja. Lisäksi Norjassa (Nurminen 2014, Aarbakke 2012) ja Espanjassa eläinsuojeluviranomaisella on oikeus määrätä sakko eläinsuojelusäädösten rikkomisesta (Nurminen 2014). Tällä yritetään välttää pitkiä ja kalliita oikeudenkäyntejä (Aarbakke 2012).

Aarbakken (2012) selvityksessä todetaan, että Norjan, Ruotsin, Tanskan, Sveitsin ja Alankomaiden viranomaisilla on oikeus ottaa tarvittaessa eläin huostaan tai lopettaa se. Norjassa viranomaisen antama sakko muistuttaa Suomessa käytössä olevaa uhkasakkoa, joka tulee maksettavaksi, mikäli viranomaisen määräystä ei noudateta määräajassa. Ruotsissa on ehdotettu, että viranomaiselle annettaisiin oikeus langettaa sakko eläinsuojelusäädösten rikkomisesta. Sen koetaan olevan nopea ja helppo toteuttaa sekä joidenkin mielestä taloudelliset rangaistukset ovat tehokkaita korjaamaan epäkohtia. Maksimirangaistus eläinsuojelurikoksesta on Norjassa ja Alankomaissa kolme vuotta, Ruotsissa kaksi vuotta ja Tanskassa ja Suomessa neljä vuotta. Kaikkien maiden lainsäädännössä eläinsuojelurikoksia ei ole erikseen luokiteltu eri vakavuusasteisiin tai luokitukset ovat erilaisia maiden välillä (Aarbakke 2012). Lisäksi Ruotsissa tahallista tai muuten merkittävästä eläinsuojelurikoksesta tuomitaan aina vankeusrangaistus. Norjassa, Ruotsissa ja Sveitsissä valvonnasta vastuussa oleva viranomainen voi määrätä myös eläintenpitokiellon suoraan ilman tuomioistuimen käsittelyä. Kiellon säännöt on kuitenkin määritelty tarkasti, jotta tätä ei käytettäisi väärin (Aarbakke 2012).

Taulukko 2. Aarbakken (2012) selvityksen pääkohdat eläinsuojelutarkastuksiin liittyen eri Euroopan maissa.

	Ruotsi	Norja	Tanska	Sveitsi	Alankomaat
Laki vuodelta	1988	2010	2007	2005	2013
Päävastuu valvonnasta	Maatalousvirasto (Jordsbruksverket)	Ruokaturvallisuusvirasto (Mattilsynet)	Valtakunnallinen ruokaturvallisuusviranomaisen (Fødevarestyrelsen)	Liittovaltion eläinsuojeluviranomainen koordinoi	Ruokaturvallisuusvirasto
Valvonnan suorittaja	Lääninhallitus. Virkaeläinlääkärit ja poliisi	Alueelliset eläinsuojelulautakunnat	Poliisi, kuntien eläinlääkärit avustavat. Tuotantoeläinten valvonnasta vastaa Fødevarestyrelsen	Kantoneilla omat eläinsuojelulait, -viranomaiset ja valvonta, raportoidaan liittovaltion eläinsuojeluviranomaiselle	Ruokaturvallisuusvirasto valvoo tuotantoeläimiä. Viraston tutkijoilla ja eläinlääkäreillä poliisin kaltaiset valtuudet. Eläinpoliisi ja yksityinen eläinsuojelujärjestö valvovat lemmikkieläimiä
Auttamisvelvollisuus	Aktiivinen auttamisvelvollisuus	Aktiivinen auttamisvelvollisuus	Aktiivinen auttamisvelvollisuus	Ei säännöksiä asiasta	Passiivinen auttamisvelvollisuus
Maksullisuus	Viralliset tarkastuskäynnit ja lakiin perustuvat tarkastukset maksullisia	Uusintatarkastuksista voidaan periä maksu	Ei raportoitu	Saa periä maksuja lainmukaisten hyväksymisten ja määräysten antamisesta, toimenpiteisiin johtaneista tarkastuksista ja erityisistä toimenpiteistä	Tarkastuksista peritään aiheutuneiden kustannusten mukainen maksu
Eläinsuojelujärjestöjen rooli	Ei raportoitu	Laki mahdollistaa valvontavaltuuksien antamisen yksityisille järjestöille, mutta ei käytössä	Ylläpitävät neuvonta- ja päiväystyönumeroita ja eläinambulansseja. Oikeusministeriön tulee kuulla järjestöjä ennen asetusten muuttamista tai muita määräyksiä	Ei raportoitu	Yksityisellä eläinsuojelujärjestöllä viranomaisvaltuuksia (esim. eläimen huostaanotto). Ylläpitävät neuvonta- ja päiväystyönumeroita ja eläinambulansseja

2.6 Tutkimustietoa eläinsuojeluvalvonnasta

Tuottajien asenteita eläinsuojeluvalvontaa kohtaan on tutkittu hyvin vähän. Anneberg ym. (2012) kartoittivat puolistrukturoitujen haastattelujen avulla tanskalaisten sika- ja lypsylehmätilallisten kokemuksia eläinsuojelutarkastuksista. Tutkimus antaa viitteitä siitä, miten tuottajat kokevat eläinsuojelutarkastusten suorittamisen ja valvonnan merkityksen. Anneberg ym. (2012) totesivat, että tuottajat kokevat tarkastukset toisaalta tarpeellisina, mutta kuitenkin epäreiluinä. Tarkastukset nähtiin tarpeellisina, jotta kaikilla olisi samat säännöt ja vaatimukset, eivätkä kaikki välttämättä noudata lakia ilman valvontaa. Osa tuottajista koki, että tarkastus on testi, josta pitää päästä läpi ja toisaalta se mahdollistaa muutosten tekemisen, joita ei välttämättä itse muuten huomaisi. Epäreiluksi tarkastukset koettiin mm. siksi, että tarkastukset tehdään ilmoittamatta, jolloin se häiritsee tilan normaalia toimintaa. Tuottajat tunsivat, ettei kaikille tiloille päde sama vaatimustaso ja he haluaisivat enemmän keskustelua ja tulkinnanvaraa tarkastuksiin. Epäkohtien syyksi ainakin osittain kerrottiin lukuisat eri säädökset ja niiden jatkuvat muutokset. Lisäksi osa ilmoitti syyksi kommunikaatio-ongelmat tai väärinymmärrykset työntekijöiden kanssa. Anneberg ym. (2012) uskovat, että epävarmuus voi johtaa säädösten ja niiden muuttumisen vastustukseen sekä hidastaa eläinten hyvinvoinnin kehitystä. On tärkeää saada tuottajat itse osallistumaan ja ymmärtämään järjestelmää ja säädöksiä (Anneberg ym. 2012).

Katsauksessaan Sørensen ja Fraser (2010) pohtivat eläinsuojelulainsäädännön suunnitteluun liittyviä ongelmakohtia ja niiden ratkaisuehdotuksia. Mahdollisena ongelmana he pitivät mm. sitä, että säädösten tulee olla tyydyttäviä sekä tuottajille että kuluttajille, joiden näkemykset ovat usein toisistaan poikkeavia. He uskovat, että ottamalla molemmat osapuolet mukaan säädösten suunnitteluun, on mahdollista päästä molempia osapuolia tyydyttävään kompromissiin (katsauksessa Sørensen & Fraser 2010). Tutkijat myös toteavat, että tuottajat sitoutuvat säädösten noudattamiseen paremmin, jos ovat itse olleet mukana keskustelemassa ja suunnittelemassa niitä. He pitävät myös tärkeänä, että valvontaa suorittavat tahot päätyvät samaan lopputulokseen näiden koulutustasosta ja kokemuksesta riippumatta (katsauksessa Sørensen & Fraser 2010).

Vaikka säädökset ja virastojen laatimat ohjeet määrittävätkin paljon sitä, miten eläinsuojelutarkastuksia tulee hoitaa, vaikuttaa tarkastuksen suorittamiseen paljon myös itse tarkastaja ja tämän toimintatavat. Annebergin ym. (2013) Tanskan tarkastusviranomaisille tekemässä haastattelututkimuksessa todettiin, että ainakin osa tarkastajista tiedosti tiettyjen toimintatapojen aiheuttavan ristiriitoja, mikä vaikuttaa tuottajien asenteisiin ja saattaa vaikeuttaa tulevia tarkastuksia. Tarkastajien näkemyksen mukaan yhteisymmärrykseen pääsemistä auttoi myös positiivisen palautteen antaminen tarkastuksen aikana. Tuottajan kanssa keskustelu koettiin tärkeäksi, minkä tarkoituksena saattaa Annebergin ym. (2013) mukaan olla motivoida tuottajia huolehtimaan paremmin eläinten hyvinvoinnista. Keskustelu usein myös lievittää median antamaa negatiivista kuvaa tarkastajista ja tekee tarkastustilannetta hieman rennommaksi. Perusteet säädöksille olivat eläinsuojelutarkastuksilla usein vältettyjä keskustelunaiheita, koska siinä syntyy helposti konflikteja (Anneberg ym. 2013). Sekä tuottajat että tarkastajat kokivat, että lukuisat säädökset ja vaatimukset sekä EU-tukien liittyminen eläinsuojelutarkastuksiin koettiin tekevän tilanteesta entistä monimutkaisemman ja kireämmän (Anneberg ym. 2012, Anneberg ym. 2013).

Uusien vaatimusten hyväksymiseen ja noudattamiseen vaikuttavat mm. vaatimusten toteutettavuus, ymmärrettävyys ja taloudellinen kannattavuus, esimerkiksi tuotannon kasvu (Fraser 2006). Tuottajat ovat avoimempia uusille vaatimuksille, jos ne perustuvat myös tuottajien mielestä päteviin kriteereihin (Fraser 2006, Sørensen & Fraser 2010). Bock'n ja Huik'n (2007) ja KilBride ym. (2015) mukaan luomussa mukana olevat sikatuottajat ovat avoimempia säädösten tiukentamiselle kuin tavanomaisten tilojen pitäjät. He totesivat myös, että tavanomaisten tilojen omistajat tulkitsevat eläinten hyvinvointia enemmän tuoton ja sairastavuuden kautta, kun taas luomutuottajat ottavat paremmin huomioon eläimen käyttäytymistarpeet ja mukavuuden (Bock & Huik 2007). Sen lisäksi, että tuottajien asenteet ja näkemykset eroavat, on myös monilla muilla asioilla suuri vaikutus eläinsuojelulainsäädännön vaatimusten noudattamiseen. On todettu, että eläinsuojelurikoksissa on usein mukana muitakin ongelmia tuottajien henkilökohtaisessa elämässä. Taloudelliset vaikeudet, avioero ja psykiatriset ongelmat voivat aiheuttaa jaksamisongelmia päivittäisiin askareisiin ja eläintenhoitoon (Andrade & Anneberg 2014).

3 TAVOITE

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten suomalaiset nauta- ja sikatuottajat kokevat nykyisen eläinsuojeluvalvonnan, sen merkityksen ja vaikuttavuuden. Tutkimus auttaa antamaan kuvaa Suomen eläinsuojelun nykytilasta ja vuonna 2009 voimaan tulleen uudistuneen eläinlääkintähuoltolain (765/2009) perusteella muuttuneen valvontajärjestelmän toimivuudesta. Tutkimus tuo esille erityisesti kotieläintuottajien, eli eläinsuojeluvalvonnan kohteiden, näkökulman järjestelmän toimivuudesta ja merkityksestä. Aihetta ei ole Suomessa tutkittu aikaisemmin ja maailmanlaajuisestikin hyvin vähän. Tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää hyväksi tulevaisuudessa esimerkiksi suunniteltaessa tuottajien koulutusta ja tiedottamista sekä lakimuutoksia eläinsuojeluun liittyen.

4 AINEISTO JA MENETELMÄT

4.1 Aineisto

Tutkimuksen aineisto kerättiin kesällä 2015 sähköisen kyselylomakkeen avulla. Tuottajien tietojen saamista varten tehtiin tiedonluovutushakemus maaseutuelinkeinohallinnolle. Tiedot luovutettiin tutkimukseen Eviran päätöksellä diaarinumero 3986/0069/2012. Kyselytutkimus lähetettiin sähköpostitse 500:lle suomalaiselle nautatuottajalle ja 500:lle sikatuottajalle elokuussa 2015 (liite 1). Tutkimukseen osallistuvien tuottajien tiedot kerättiin koko Suomen alueelta satunnaistettuna Eviran ylläpitämästä eläintenpitäjärekisteristä. Haku rajattiin koskemaan sellaisia tiloja, joilla oli rekisterin mukaan vuosina 2010-2014 vähintään 10 nautaa tai sikaa. Lisäksi tilalla piti olla rekisterin tiedoissa sähköpostiosoite. Yhteystietojen satunnaistetun otannan suoritti Evira. Kyselyn lähettämisen jälkeen tuottajille lähetettiin sähköpostitse muistutusviesti kyselyyn vastaamisesta kaksi kertaa yhden viikon välein. Tuottajilla oli yhteensä 20 päivää aikaa vastata kyselyyn, jonka jälkeen lomake sulkeutui. Kyselyyn saatiin yhteensä 201 vastausta (vastausprosentti 20,1 %). Vastauksista poistettiin ne tuottajat, jotka olivat aloittaneet eläintenpidon vasta vuonna 2015, koska kysely oli suunniteltu koskemaan vuosia 2010-2014. Otannan rajauksesta huolimatta tällaisia tiloja on saattanut jäädä mukaan esimerkiksi tilojen sukupolvenvaihdon vuoksi. Annetut kriteerit täyttäviä vastauksia jäi analysoitavaksi 197. Osassa vastauksista esiintyi selkeitä kirjoitusvirheitä esimerkiksi vuosiluvuissa tai muutoin niin tulkinnanvaraisia vastauksia, että ne jouduttiin jättämään käsittelemättä joidenkin kysymysten osalta.

Semistrukturoitu sähköinen kyselylomake sisälsi alasvetovalikoita, monivalintakysymyksiä, avoimia kysymyksiä ja väittämiä (liite 2). Väittämissä oli käytössä viisiportainen likert-asteikko. Kaikissa kysymyksissä, joissa oli valmiit vaihtoehdot, oli myös ”en osaa sanoa” -vaihtoehto ja lähes aina mahdollisuus selventää tai perustella vastaustaan. Kyselyssä oli kuusi osiota, jotka oli jaettu aihealueittain. Kyselyn avulla selvitettiin muun muassa vastaajien sukupuoli, ikä, tuotantosuunta, tuottajana aloittamisvuosi ja minkä aluehallintoviraston alueella tila sijaitsee. Tuottajilta kysyttiin, miten hyvin he tuntevat omasta mielestään eläinsuojelulainsäädäntöä, mitä kautta he saavat siitä tietoa ja mitä eläinten hyvinvointiin heidän mielestään kuuluu.

Kaikilta kysyttiin yleisiä asioita eläinsuojelutarkastuksiin liittyen, kuten niiden riittävyttä ja vuoden 2009 lakimuutoksen tarpeellisuutta. Lisäksi niiltä, joilla oli omakohtaista kokemusta eläinsuojelutarkastuksista, kysyttiin tarkastustilanteesta, siitä jäävistä asiakirjoista ja tarkastusten seurauksista. Lisäksi kaikilta kysyttiin mielipiteitä hallinnollisista, taloudellisista ja rikosoikeudellisista toimenpiteistä. Kyselyn seitsemännessä osiossa tuottajilla oli vielä mahdollisuus kommentoida eläinsuojelutarkastuksia ja -valvontaa vapaasti.

4.2 Menetelmät

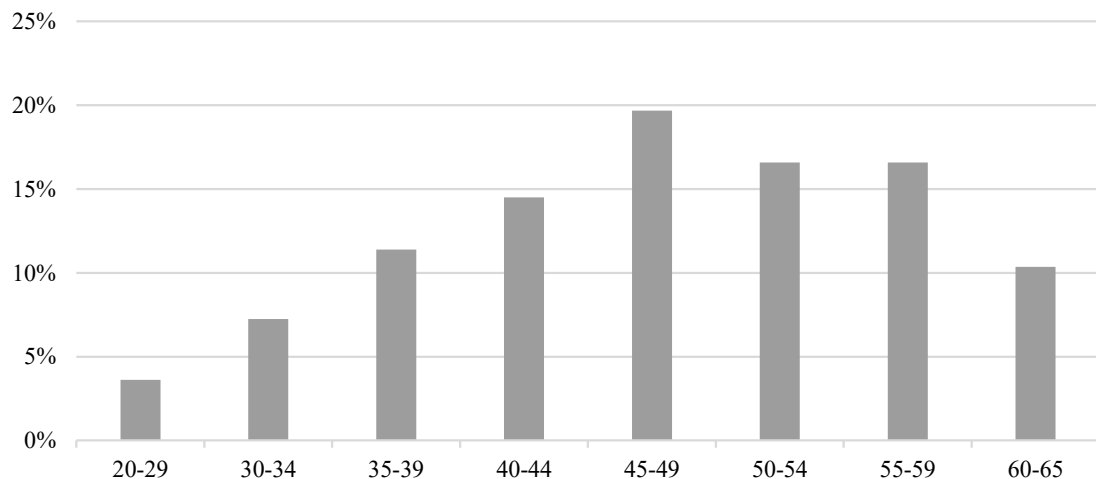
Vastaukset analysoitiin IBM SPSS -ohjelmiston version 22 avulla. Vastauksista tarkasteltiin ohjelman avulla laskettuja keskiarvoja, frekvenssejä ja prosenttiosuuksia ja näistä tehtiin diagrammeja Microsoft Office Excel 2016 -ohjelmalla. SPSS-ohjelmiston avulla tarkasteltiin eri tekijöiden keskinäisiä korrelaatioita Spearmanin yhtälön avulla. Tekstissä on mainittu vain Spearmanin rho'n (ρ) itseisarvot. Mitä lähempänä rho on arvoa 1, sitä suurempi muuttujien välinen korrelaatio on. Ryhmien välisten erojen tarkasteluihin käytettiin Mann-Whitneyn tai Kruskal-Wallis testin testiä. Mann-Whitneyn testillä verrattiin kahta ryhmää keskenään ja Kruskal-Wallis testin avulla tarkasteltiin useamman kuin kahden ryhmän välisiä eroja. Merkitsevän tilastollisen eron rajana pidettiin 95% luottamusväliä. Tilastollisesti merkitsevät tulokset näissä testeissä tarkoittavat, että ryhmien välillä oli eroa.

5 TULOKSET

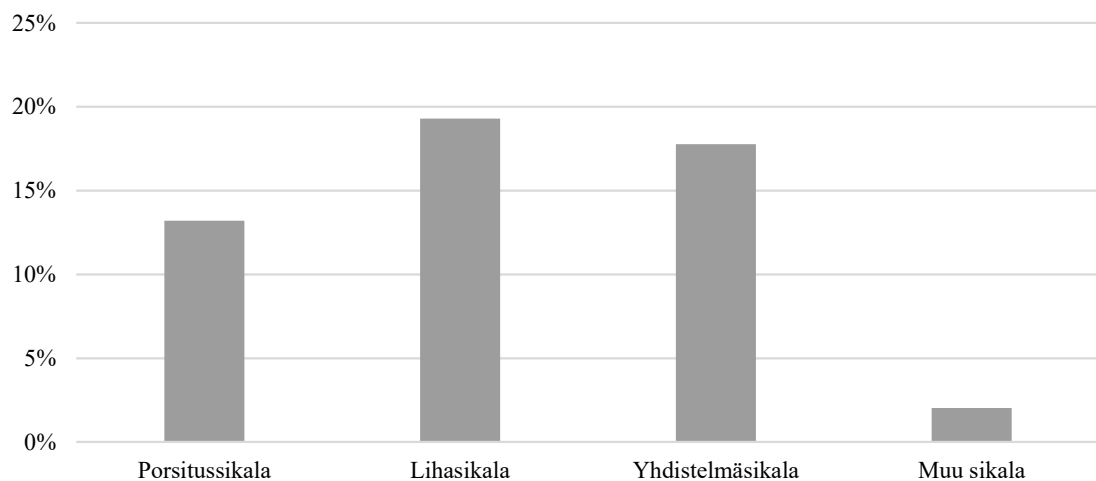
5.1 Taustatiedot

Kyselyyn vastanneista 147 oli miehiä ja 50 naisia. Ikäjakama oli 26-65 vuotta. Suurimman ikäryhmän muodostivat 45-49-vuotiaat (19,3 %, 38/193) (kuva 2). Vastanneista 52,3 % oli sika- (103/197) ja 47,7 % nautatuottajia (94/197). Sikatilat olivat jakautuneet melko tasaisesti porsitussikaloihin (25,2%), lihasikaloihin (36,9 %) ja yhdistelmäseikaloihin (34,0 %) (kuva 3). Nautatilat olivat pääasiassa lypsytiloja (74,5 %) ja toisiksi eniten (8,1 %) oli emolehmätiloja (kuva 4). Vastaajat olivat toimineet tuottajana 1-46 vuotta. Isoimmat ryhmät muodostivat 10-14 (17,8 %, 35/197) ja 25-29 (17,3 %, 34/197) vuotta kestäneet.

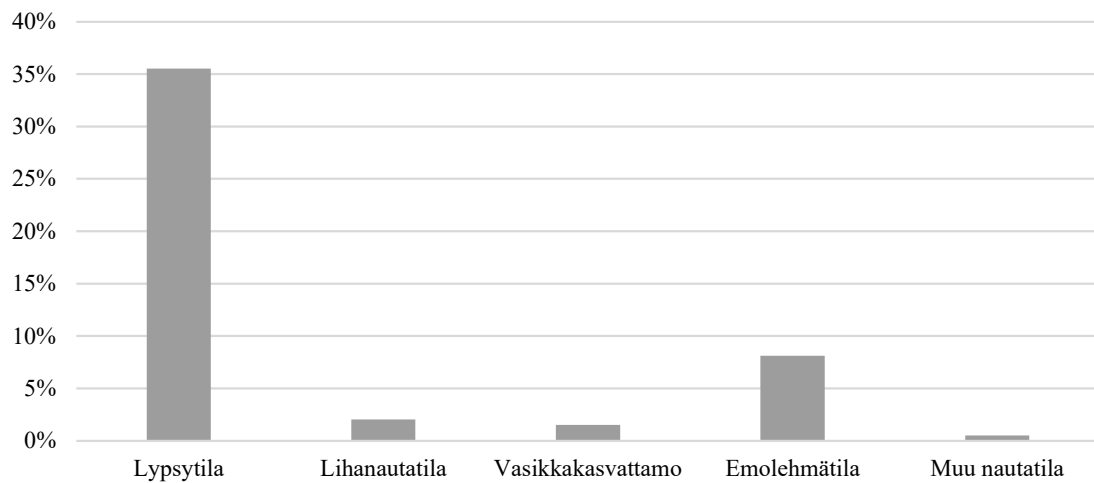
34/197) vuotta tuottajana toimineet (kuva 5). Nautatilojen eläinmäärä vaihteli välillä 15-500 (mediaani 60) ja sikatilojen 50-7900, (mediaani 575, n = 190) (kuva 6). Luomutuottajia vastaajista oli 2,5 % (5/164), loput olivat tavanomaisessa tuotannossa. Vastauksia saatiin Ahvenanmaan maakunnan aluetta lukuun ottamatta kaikkien aluehallintovirastojen alueelta (n = 190) (kuva 7). Kymmenen tilan päätuotantosuunta oli muuttunut kyselyä koskevana aikana 2010-2014, mutta näidenkin tilojen pääasiallinen eläinlaji oli muutoksesta huolimatta pysynyt samana.

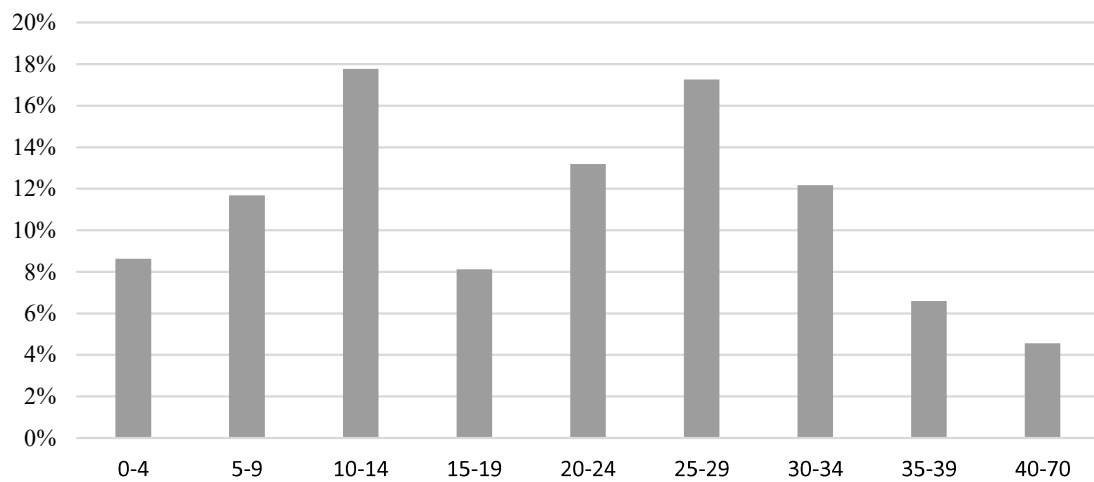
Kuva 2. Vastaajien ikäjakauma.

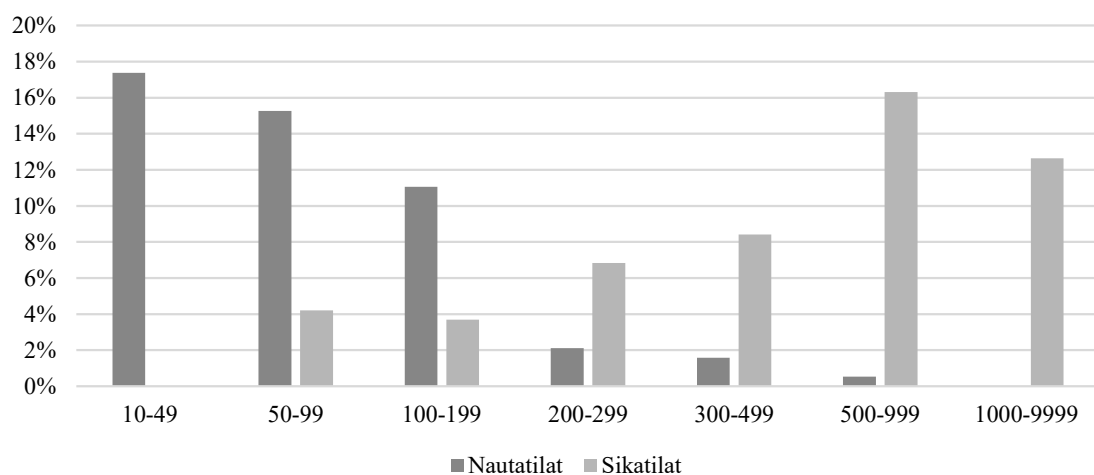
Kuva 3. Kyselyyn vastanneiden sikatilojen tuotantosunnat.

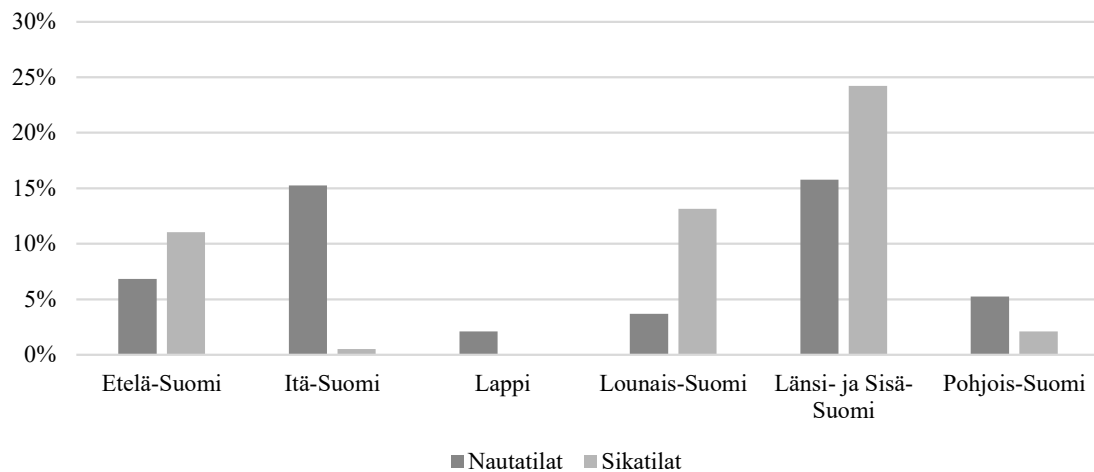
Kuva 4. Kyselyyn vastanneiden naudatilojen tuotantosuunnat.

Kuva 5. Jakauma sen mukaan, montako vuotta vastaajat olivat toimineet tuottajana.

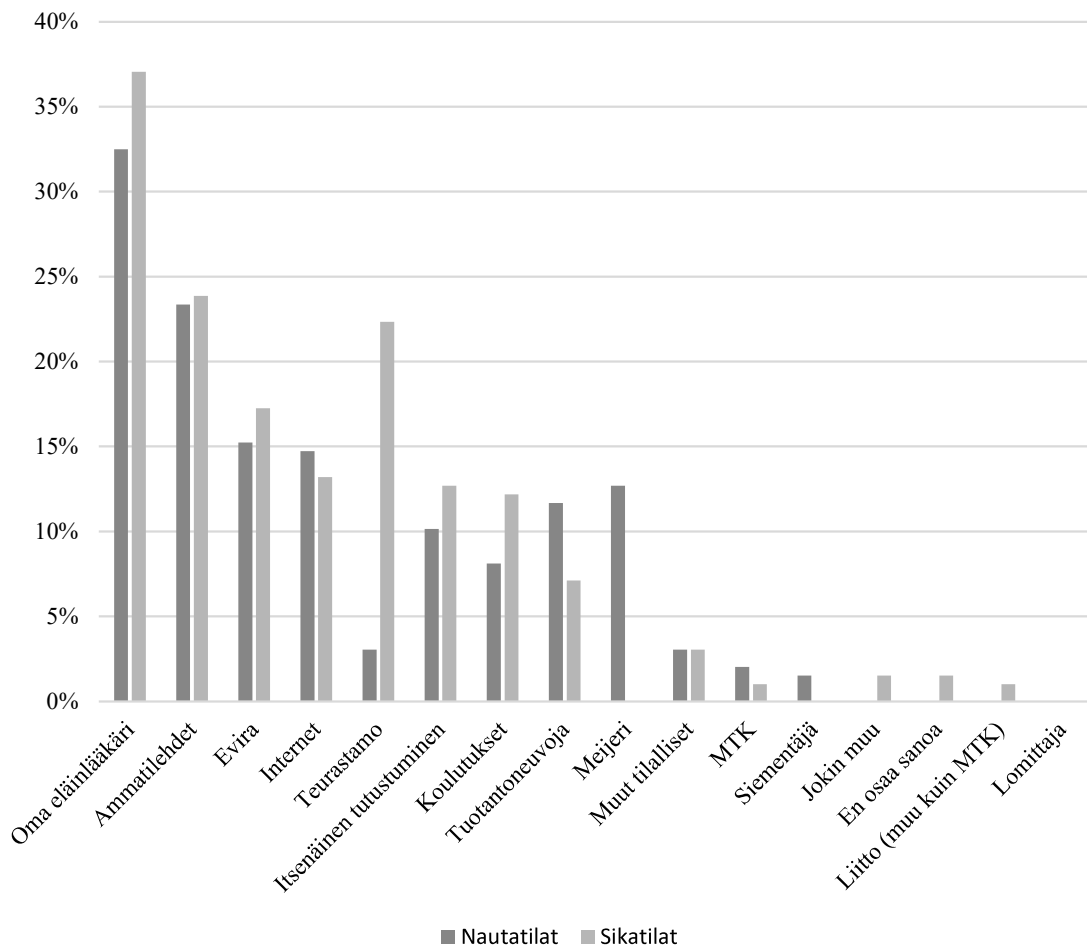
Kuva 6. Eläinten lukumäärät kyselyyn vastanneilla tiloilla.

Kuva 7. Kyselyyn vastanneiden tilojen osuudet aluehallintovirastoittain.

5.2 Eläinten hyvinvointi ja eläinsuojelulainsäädäntö

Avoimiin kysymyksiin kirjattujen vastausten perusteella valtaosa (88,2 %, 150/170) vastaajista koki eläinten hyvinvoinnille tärkeinä tekijöinä ruokinnan, juoton ja olosuhteet (lämpö, puhtaus, rauhallisuus). Terveysten- ja sairaudenhoito (53,5 %, 91/170), eläinten kohtelu, hoito ja hoitajan jaksaminen (35,9 %, 61/170) ja lajinmukainen käyttäytyminen ja ulkoilumahdollisuus (29,4 %, 50/170) olivat nekin monen vastaajan mielestä tärkeä osa eläinten hyvinvointia. Suurin osa sekä nauta- että sikatuottajista vastasi saavansa tietoa eläinsuojeluvaatimuksista omalta eläinlääkäriltään (69,5 %, 137/197) (kuva 8). Toiseksi yleisin tiedonlähde oli ammattilehdet (47,2 %, 93/197). Sikatuottajat saavat paljon tietoa myös teurastamoilta ja Evirasta kun taas nautatuottajat saavat sitä Eviran lisäksi paljon myös internetistä, meijeriltä ja tuotantoneuvojilta. Molemmat tuottajaryhmät tutustuvat lainsäädäntöön myös itsenäisesti. Havaittiin, että mitä nuorempi (Spearmanin $p = 0,213$, $p = 0,03$) tuottaja oli ja mitä vähemmän aikaa oli toiminut tuottajana ($p = 0,187$, $p = 0,009$), sitä useammin vastaajat käyttivät tiedonhakuun internetiä.

Kuva 8. Vastaajien kolme tärkeintä lähdettä eläinsuojeluvaatimuksille.

Noin kaksi kolmasosaa vastaajista koki eläinsuojeluvaatimuksiin liittyvän tiedotuksen määrän täysin tai lähes riittäväksi (65,6 %, 124/189). Vaikuttaisi siltä, että mitä nuorempia tuottajat olivat, sitä useammin he kokivat tiedotuksen määrän riittämättömäksi (Spearmanin $\rho = 0,195$, $p = 0,007$). Avoimissa vastauksissa kerrottiin, että säädösten ja vaatimusten muutoksista ja tulkinnosta toivottiin lisää tietoa, jotta ajantasainen tieto olisi koko ajan myös tuottajien saatavilla (42,9 %, 21/49). Osa halusi tietoa EU-tukien ja lainsäädännön rajoista ja eroista (8,2 %, 4/49) sekä tarkastuksen kohdista (6,1 %, 3/49). Tietoa toivottiin kootusti selkeässä ja ytimekkäässä paketissa, jota on helppo tulkita (22,4 %, 11/49). Valtaosa vastaajista koki tuntevansa lainsäädäntöä riittävästi omaa eläintenpitoa ajatellen (81,0 %, 158/195). Pääsyyinä siihen, ettei lainsäädäntöä tunneta tarpeeksi hyvin, oli se, että lainsäädäntö koettiin vaikeaksi tulkita (83,8 %, 31/37). Tarkentavassa avoimessa kysymyksessä yli neljäsosa (27,8 %, 27/97) vastaajista koki säädökset liian tarkkoiksi esimerkiksi karsinoiden senttimittojen osalta ja toivottiin

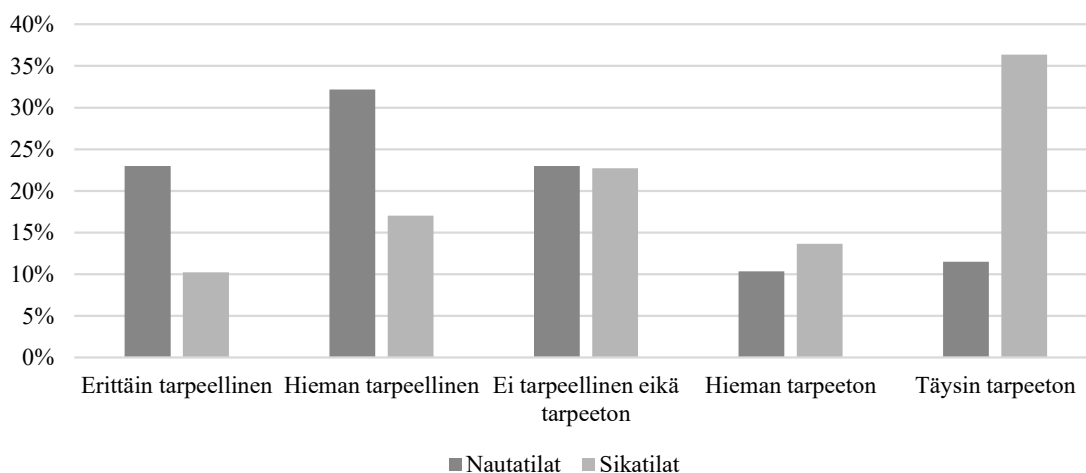
tulkinnanvaraa ja joustoa pienemmissä puutteissa, kun kokonaisuus on kunnossa. Osa vastaajista toivoi, että tuottajat otettaisi mukaan uusien tai muuttuvien säädösten suunnitteluun, jolloin myös käytännön asiat tulisi otettua paremmin huomioon (10,3 %, 10/97). Osa koki myös epäileväksi, että EU:n sisällä toimitaan eri sääntöjen ja tulkintojen varassa asettaen tuottajat eriarvoiseen asemaan (8,2 %, 8/97).

5.3 Eläinsuojeluvalvonta

Avoimessa kysymyksessä tarkastuskohteista valtaosa (85,2 %, 138/162) vastaajista kertoi tietävänsä ainakin jossain määrin, mihin asioihin kiinnitetään huomiota eläinsuojelutarkastuksilla. Vaikuttaisi siltä, että mitä pidempään vastaajat olivat toimineet tuottajana, sitä paremmin he kokivat tietävänsä, mitä eläinsuojelutarkastuksilla katsotaan (Spearmanin $\rho = 0,171$, $p = 0,032$). Suomen eläinsuojeluvalvonnan koettiin olevan pääasiassa täysin tai lähes riittävää (91,4 %, 171/187). Moni perusteli eläinsuojeluvalvonnan riittävyyttä sillä, että tilan ulkopuoliset yhteistyötahot, kuten oma eläinlääkäri, teurastamo, meijeri ja siementäjäät käyvät tilalla niin usein, että mahdolliset rikkeet tulisivat ilmi heidänkin kautta (26,2 %, 33/126). Viidesosa (19,8 %, 25/126) vastaajista perusteli eläinsuojelutarkastusten tarpeellisuutta sillä, että laiminlyöntejä on. Osa vastaajista kuitenkin koki, että tuotantoeläimet hoidetaan Suomessa hyvin, koska ihmiset ovat lainkuuliaisia ja myös haluavat hoitaa työnsä hyvin, lisäksi hyvinvoivat eläimet tuottavat paremmin (10,3 %, 13/126). Eläinsuojelutarkastusten tekeminen Suomessa nähtiin pääasiassa erittäin tai hieman tarpeellisena (71,6 %, 139/197). Tarkastusten tarpeellisuutta vastaajat perustelivat useimmiten sillä, että rikkeitä tapahtuu (30,0 %, 39/130) ja jotta rikkeitä saadaan ennaltaehkäistyä sekä toisaalta tällä tavalla saadaan myös neuvottua tuottajia eläinten hoidossa (11,5 %, 15/130). Lisäksi osa piti valvontaa tärkeänä koko alan ja Suomen mainetta ja kuluttajien luottamusta ajatellen (10,0 %, 13/130).

Yhteensä 66,9 % (99/148) vastaajista oli huomannut vuonna 2009 voimaan tulleen lakimuutoksen valvonnan keskittämisestä tietyille eläinlääkäreille. Tämä esitettiin kyselyssä avoimena kysymyksenä. Näkemykset uudistuksen tarpeellisuudesta olivat selvästi jakautuneet: 37,3 % (72/175) piti uudistusta hieman tai erittäin tarpeellisena ja 32,7 % (63/175) tarpeettomana. Yli puolet (55,2 %, 48/87) kyselyyn vastanneista nautatuottajista piti uudistusta erittäin tai hieman tarpeellisena kun taas sikatuottajista tätä

mieltä oli vain noin neljäsosa (27,3 %, 24/88, Mann-Whitney $p < 0,001$) (kuva 9). Vastaajat perustelivat muutoksen tarpeellisuutta tarkastajan riippumattomuudella ja sillä, ettei hoitavan eläinlääkärin tarvitse valvoa omia asiakkaitaan (26,9 %, 32/119) ja toisaalta myös sillä, että eläinlääkärit voivat perehtyä pienempään osa-alueeseen, jolloin on aikaa hoitaa se kunnolla. Samoin luottamus hoitavan eläinlääkärin ja tilan välillä pysyy vastaajien mukaan tällöin paremmin yllä (15,1 %, 18/119). Uudistuksen tarpeettomuutta perusteltiin puolestaan sillä, että vastaajat luottavat oman eläinlääkäriinsä ammattitaitoon nähdä ja huomauttaa laiminlyönneistä, hoitava eläinlääkäri tietää paremmin tilan kokonaistilanteen ja tutulta eläinlääkäriltä saadut ohjeet otetaan paremmin vastaan (25,2 %, 30/119). Suurin osa vastaajista ei kokenut uudistuksen vaikuttaneen itse tarkastustilanteen sujuvuuteen (73,1 %, 68/93).

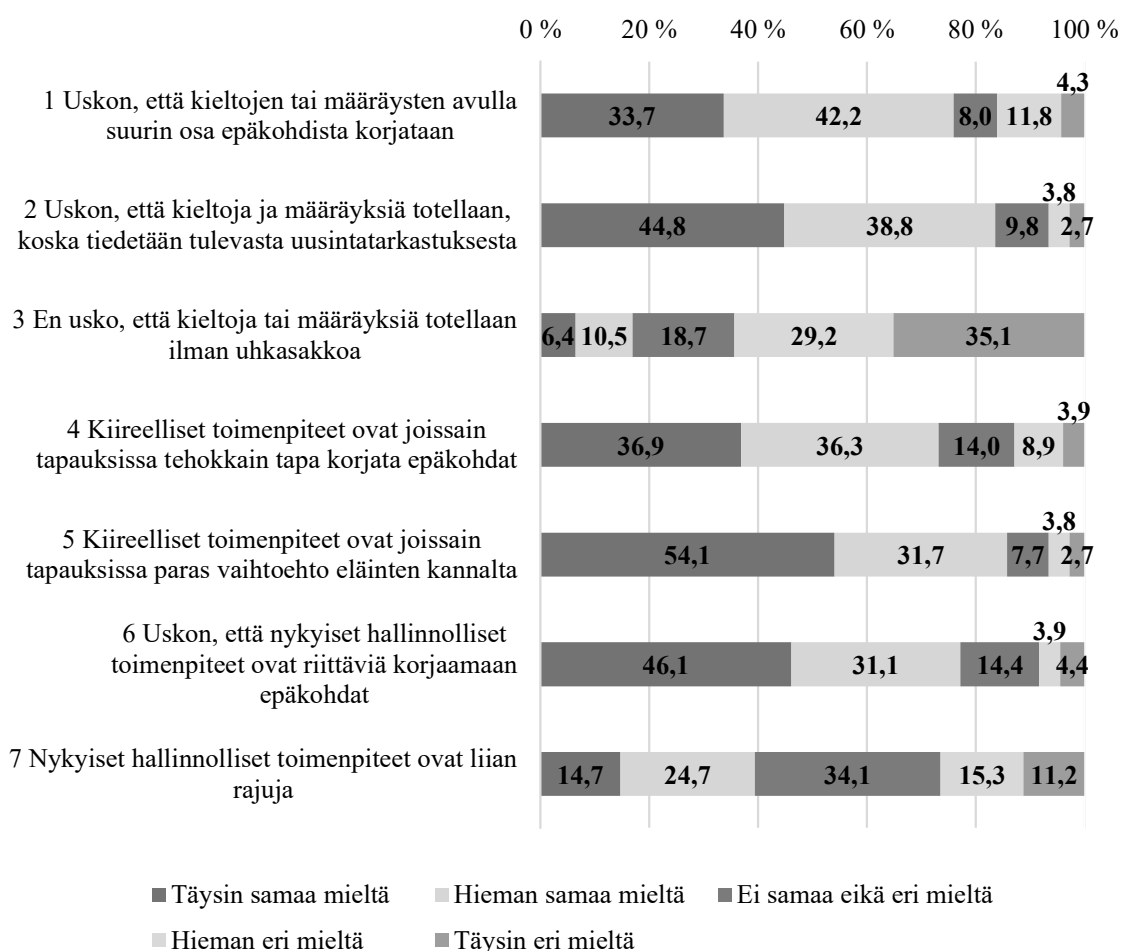

Kuva 9. Nauta- ja sikatuottajien mielipidejakauma vuoden 2009 lakimuutoksen tarpeellisuudesta.

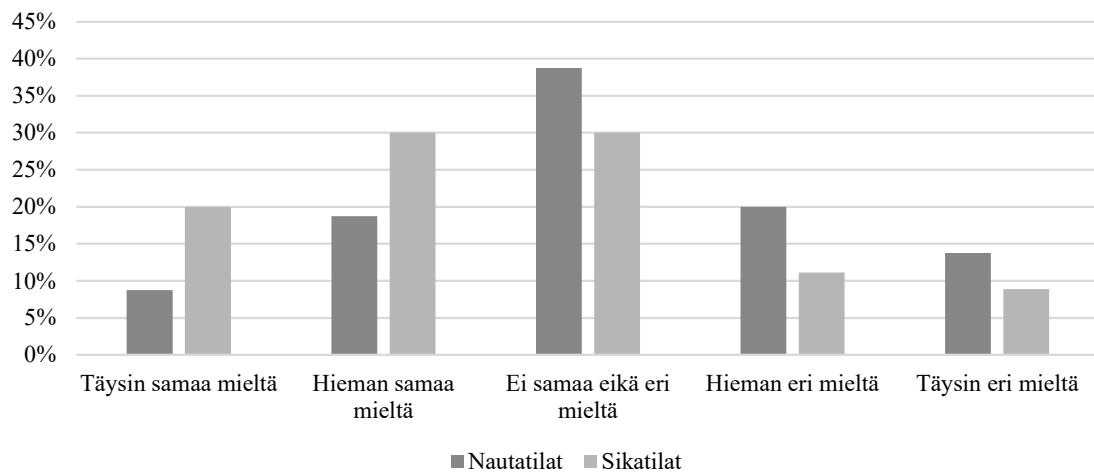
5.4 Toimenpiteet ja seuraamukset

Kaikissa toimenpiteet ja seuraamukset -osion väittämissä käytettiin vastausasteikkoa 1 - 5, jossa 1 = täysin samaa mieltä ja 5 = täysin eri mieltä. Hallinnollisiin toimenpiteisiin liittyen yhteensä 75,9 % (142/187) vastaajista uskoi, että suurin osa tarkastuksilla todetuista epäkohdista korjataan kieltojen ja määräysten avulla (kuva 10). Samoin valtaosa (83,6 %, 153/183) uskoi, että kieltoja ja määräyksiä noudatetaan tulevan uusintatarkastuksen vuoksi, jossa tarkistetaan aikaisemmat epäkohdat ja onko määräyksiä toteutettu. Uhkasakon ei uskottu vaikuttavan kovin tehokkaasti määräysten

toteuttamiseen (55,9 %, 110/171). Vastaajista nautatuottajat pitivät uhkasakkoa kuitenkin hieman parempana pakkokeinona kuin sikatuottajat (Mann-Whitney $p = 0,049$). Kiireellisten toimenpiteiden ajateltiin joissain tilanteissa olevan tehokkain tapa korjata epäkohdat (73,0 %, 130/178) sekä myös paras vaihtoehto eläimille (85,8 %, 157/183). Avoimessa kysymyksessä 86,4 % (57/66) tuottajista uskoi nykyisten hallinnollisten toimenpiteiden olevan ainakin jossain määrin toimivia ja 77,2 % (139/180) mielestä ne ovat täysin tai lähes riittäviä korjaamaan epäkohdat. Yhteensä 39,4 % (67/170) vastaajista ajatteli niiden olevan nykyisellään ainakin osittain liian rajuja. Miespuoliset ($p = 0,003$) ja sikatilalliset ($p = 0,006$) vastaajat pitivät nykyisiä toimenpiteitä useammin liian rajuina. Mitä isompia tiloja vastaajat pitivät, sitä useammin he myös pitivät nykyisiä toimenpiteitä liian rajuina ($p = 0,242$, $p = 0,002$). Puolet sikatuottajista (50,0 %, 45/90) piti nykyisiä toimenpiteitä vähintään hieman liian rajuina, kun taas nautatuottajista näin ajatteli hieman yli neljäsosa (27,5 %, 22/80) (kuva 11).

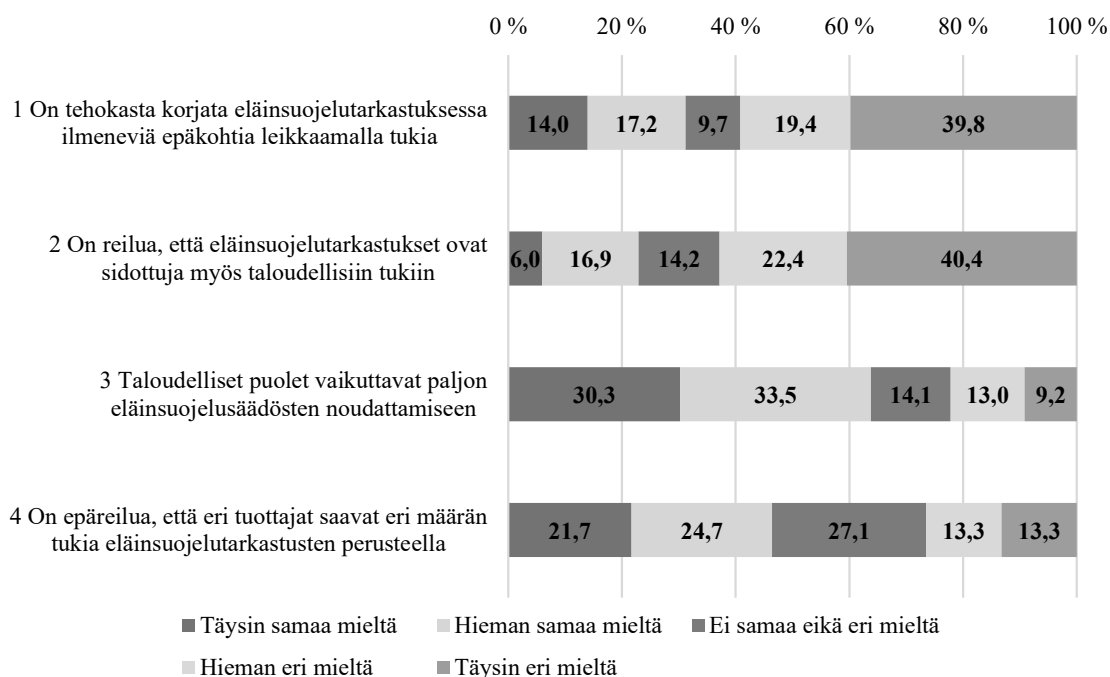
Kuva 10. Vastaajien mielipidejakaumat eläinsuojelutarkastuksiin liittyvistä hallinnollisista toimenpiteistä.

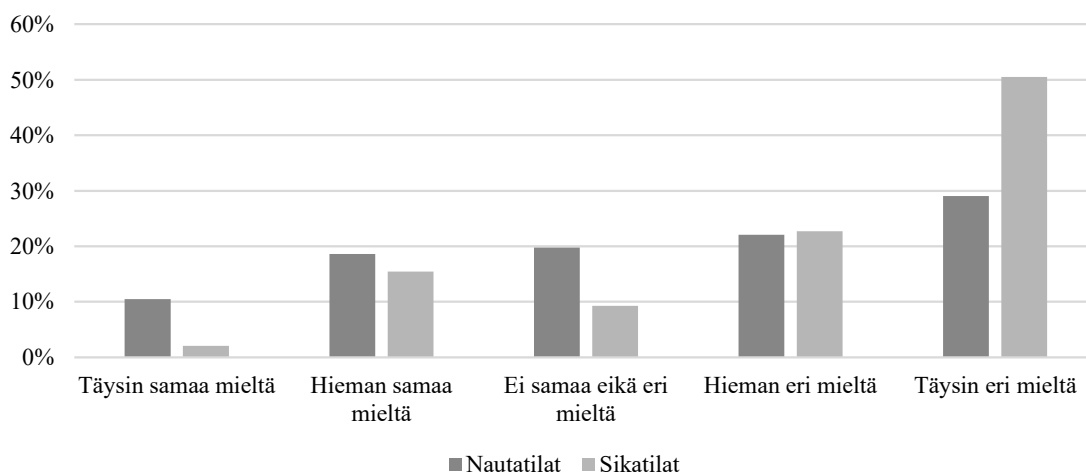
Kuva 11. Vastanneiden nauta- ja sikatuottajien vastaukset väittämään "Nykyiset hallinnolliset toimenpiteet ovat liian rajuja".

Avoimen kysymyksen vastauksissa toivottiin nykyisiin hallinnollisiin toimenpiteisiin muutoksia siinä, ettei pienistä rikkeistä rankaistaisi heti tai niin suurin seurauksin (27,6 %, 8/29). Samoin toivottiin, että eläimiä hoitavan ihmisen tilanteeseen ja jaksamiseen kiinnitettäisi enemmän huomioita ja tämä voitaisi myös ottaa toimenpiteissä huomioon (13,8 %, 4/29). Toisaalta toistuvissa ja räikeissä laiminlyöntitapauksissa vastaajat toivovat ehdottomampia toimenpiteitä (13,8 %, 4/29).

Yli puolet (59,1 %, 110/186) vastaajista ei pitänyt tukien leikkaamista tehokkaana tapana korjata todettuja epäkohtia (kuva 12). Tarkastusten sidonnaisuus taloudellisiin tukiin koettiin hieman tai erittäin epärealistiseksi (62,8 %, 115/183). Lisäksi sikatuottajat pitivät tätä epärealistisempaan kuin nautatuottajat (Mann-Whitneyn $p = 0,001$). Puolet (51,2 %, 44/86) nautatuottajista piti sitä hieman tai täysin epärealistiseksi, kun sikatuottajista näin koki lähes kolme neljäsosaa (73,2 %, 71/97) (kuva 13). Toisin aseteltuun väittämään eri tukien määräytymisestä eläinsuojelutarkastusten perusteella vastaajat eivät suhtautuneet aivan yhtä voimakkaasti: alle puolet (46,4 %, 77/166) vastaajista piti epärealistiseksi, että, tuottajat saavat eri määrän tukia eläinsuojelutarkastusten perusteella. Tässäkin nauta- ja sikatuottajien mielipiteiden välillä havaittiin vastaava ero (Mann-Whitneyn $p = 0,047$). Lähes kaksi kolmasosaa (63,8 %, 118/185) vastaajista piti taloudellisia seikkoja erittäin tai melko tärkeinä säästöjen noudattamiseen vaikuttavina tekijöinä.

Kuva 12. Vastaajien mielipidejakaumat eläinsuojelutarkastuksiin liittyviä taloudellisia toimenpiteitä koskeviin väittämiin.

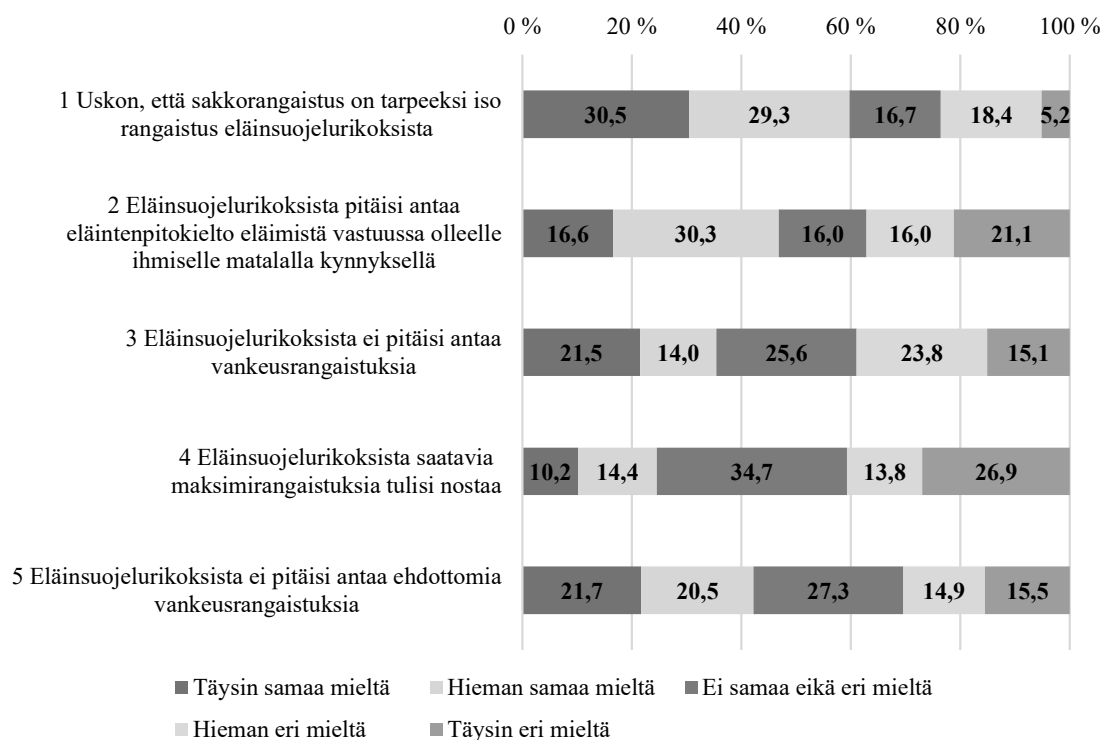
Kuva 13. Kyselyyn vastanneiden nauta- ja sikatuottajien vastaukset väittämään "On reilua, että eläinsuojelutarkastukset ovat sidottuja taloudellisiin tukiin".

Eläinsuojelutarkastusten sidonnaisuutta tilan kaikkiin tukiin kommentoitiin avoimissa vastauksissa epäreiluna (13,6 %, 11/81). Tukien leikkaaminen heikentää vastaajien mukaan tilannetta lisää, koska usein epäkohdat voivat liittyä jo valmiiksi taloudellisiin ongelmiin (19,8 %, 16/81). Osa tuottajista kommentoi nykyistä tukijärjestelmää monimutkaiseksi ja toivoisi sen olevan käytännönläheisempi (21,2 %, 11/52). Osa

(14,8 %, 12/81) piti hyvänä käytäntönä sitä, että tahallisista tai toistuvista rikkeistä pidätetään tukia. Myös usein vaihtuvia ja lisääntyviä tukivaatimuksia kritisoitiin (7,7 %, 4/52).

Vastaajista 59,8 % (104/174) oli sitä mieltä, että sakkorangaistus on tarpeeksi iso seuraus eläinsuojelurikoksista (kuva 14). Miehet olivat naisia useammin samaa mieltä tämän väittämän kanssa (Mann-Whitney $p = 0,034$). Eläintenpitokiellon antamista eläinsuojelurikoksista matalalla kynnyksellä pidettiin tapauskohtaisesti hyvänä vaihtoehtona (46,9 %, 82/175). Mielipiteet tästä jakautuivat kuitenkin melko paljon. Avoimissa kysymyksissä tarkennettiin, että eläintenpitokiellon valvontaan pitäisi kuitenkin panostaa enemmän. Vaikuttaisi siltä, että vastaajat, joiden eläinmäärä oli pienempi, olivat useammin eläintenpitokiellon kannalla kuin suurten tilojen omistajat ($\rho = 0,184$, $p = 0,016$). Myös vankeusrangaistusten antaminen eläinsuojelurikoksista jakoi mielipiteitä: noin kolmasosa (35,5 %, 61/172) ei antaisi eläinsuojelurikoksista vankeusrangaistuksia, kun taas reilu kolmasosa (39,0 %, 67/172) oli päinvastaista mieltä. Avoimissa vastauksissa kerrottiin vankeusrangaistustenkin olevan paikallaan erityisesti tahallisissa, toistuvissa ja törkeissä tapauksissa. Nautatuottajat olivat useammin vankeusrangaistusten kannalla ($p = 0,001$). Alle puolet (42,2 %, 68/161) vastaajista ei antaisi eläinsuojelurikoksista ehdottomia vankeusrangaistuksia. Vastaajista 40,7 % (68/167) ei nostaisi eläinsuojelurikoksista saatavia maksimirangaistuksia. Nautatuottajat (Mann-Whitney $p = 0,001$) ja pienten tilojen omistajat ($\rho = 0,238$, $p = 0,002$) (Kruskal-Wallis $p = 0,016$) olivat tämän väittämän kanssa useammin samaa mieltä ja voisivat siis nostaa maksimirangaistuksia mieluummin kuin muut ryhmät.

Avoimissa vastauksissa peräänkuulutettiin eläinten omistajan ja hoitajan voimavaroja ja jaksamista, jolloin kovat tuomiot vastaajien mielestä edesauttavat tilanteen pahenemista ja pahimmillaan estävät omistajan hoitoon pääsyä (33,3 %, 14/42). Tällaisissa tapauksissa tai mikäli tilanne on paha, osa (14,3 %, 6/42) vastaajista oli eläintenpitokiellon kannalla. Avointen vastausten perusteella tehokkaimpana keinona puuttua eläinsuojelullisiin ongelmiin pidettiin eläintenpitokielloa (48,2 %, 27/56) ja toiseksi tehokkaimpana sakkorangaistusta 10,7 %, 6/56). Eläintenpitokiellon kohdalla painotettiin sen valvonnan tärkeyttä (7,1 %, 4/56).

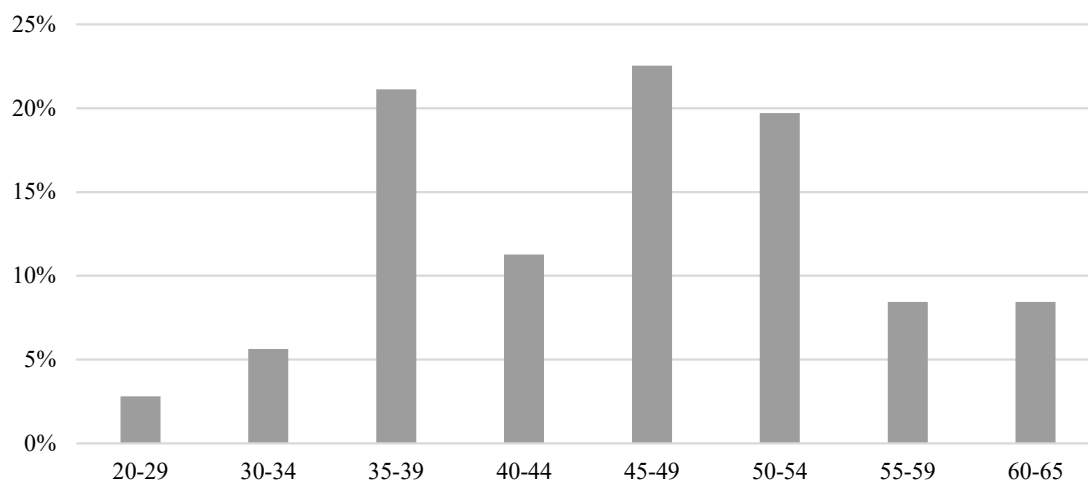

Kuva 14. Vastaajien mielipidejakaumat väittämiin koskien eläinsuojelutarkastuksiin liittyviä rikosoikeudellisia toimenpiteitä.

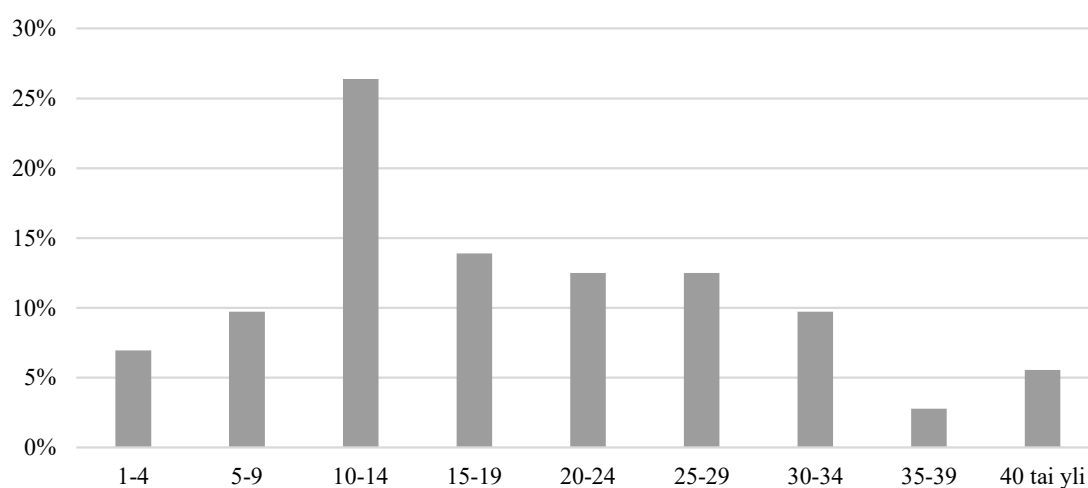
5.5 Kokemukset tarkastuksista

Tässä osiossa käsitellään vain näitä vastaajia, jotka ilmoittivat, että heillä on kokemusta vuosina 2010-2014 tehdyistä eläinsuojelutarkastuksista. Tällaisia vastaajia oli 82. Näistä kymmenelle tilalle oli tehty vain esimerkiksi maitohygieniatarkastuksia tai terveydenhuoltokäyntejä ja tällaiset tilat rajattiin pois tarkastuskokemuksia koskevasta osiosta. Rajauksen jälkeen tämän osion vastauksia analysoitiin 72 kappaletta. Näistä vastaajista 54 oli miehiä ja 18 naisia. Ikähaarukka oli 26-65 vuotta (kuva 15) ja he olivat toimineet tuottajana 1-46 vuotta ($n = 71$) (kuva 16). Tiloista 56 kappaletta oli sikatiloja ja 16 nautatiloja ($n = 72$). Nautatiloista suurin osa oli lypsytiloja (75,0 %, 12/16) ja sikatiloista eniten oli yhdistelmäsikaloita (44,6 %, 25/56) (kuva 17). Nautatilojen koko vaihteli 26-440 eläimeen ($n = 16$) ja sikatilojen 60-7900 eläimeen ($n = 53$) (kuva 18). Näyttäisi siltä, että isoilla tiloilla oli enemmän omaa kokemusta eläinsuojelutarkastuksista kuin pienillä ($p = 0,235$, $p = 0,01$). Eniten vastaajia (50,7 %, 36/71) oli Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintoviraston alueelta (kuva 19). Suurimmalla osalla (71,6 %, 48/67) näistä tuottajista oli vuosina 2010-2014 kokemusta yhdestä eläinsuojelutarkastuksesta,

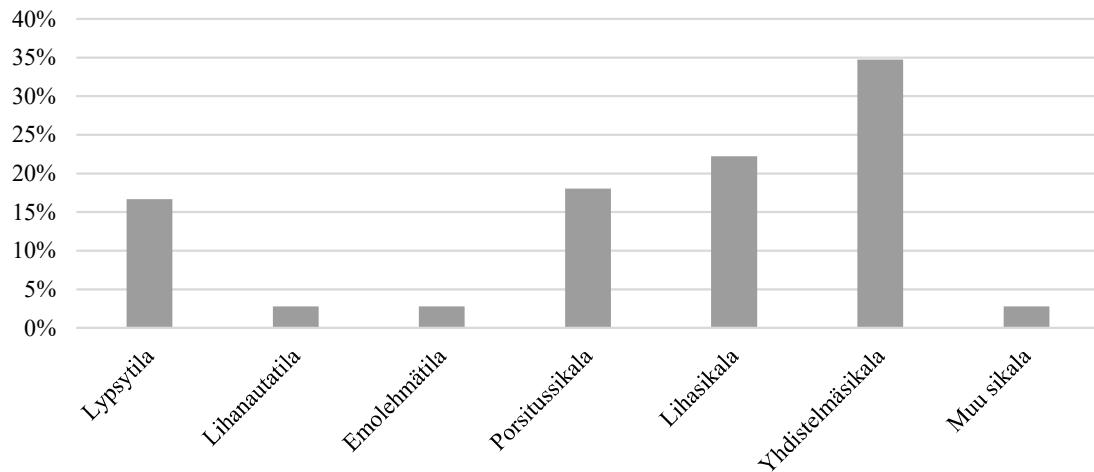
kuuden ollessa maksimi (kuva 20). Pienemmillä tiloilla oli tehty lukumäärällisesti vähemmän tarkastuksia kuin isommilla ($p = 0,265$, $p = 0,035$) (Kruskal-Wallis $p = 0,017$).

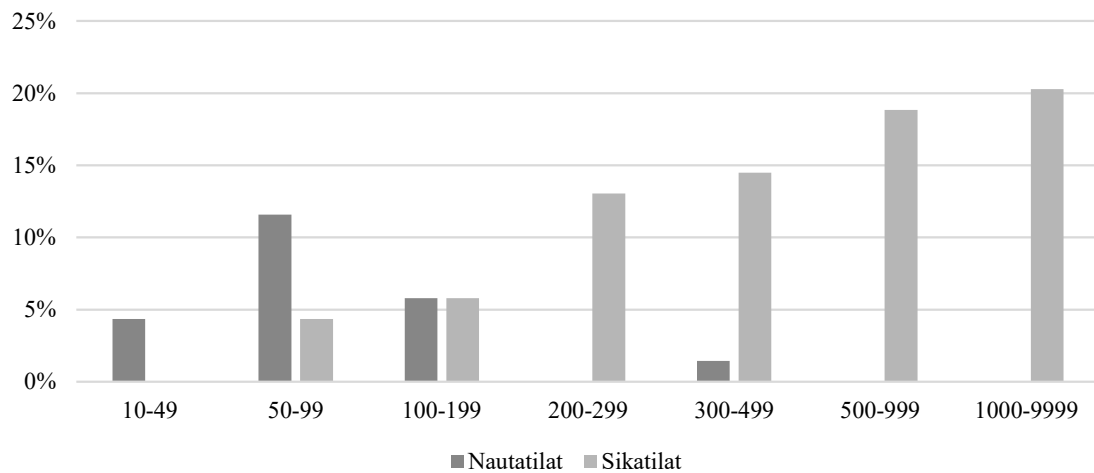
Kuva 15. Niiden vastaajien ikäjakauma, joilla oli omaa kokemusta eläinsuojelutarkastuksista vuosina 2010-2014.

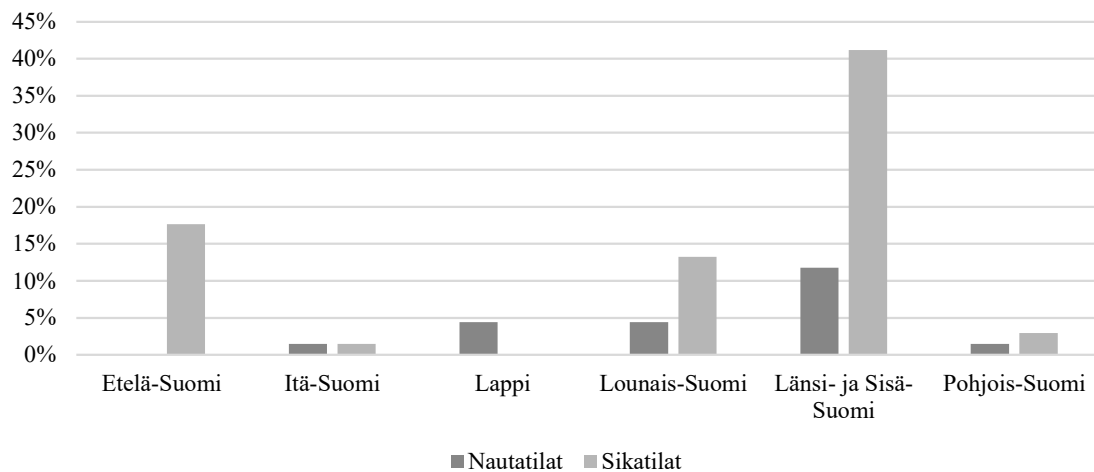
Kuva 16. Niiden vastaajien, joilla oli kokemusta eläinsuojelutarkastuksista vuosina 2010-2014, tuottajanatoimimisvuodet.

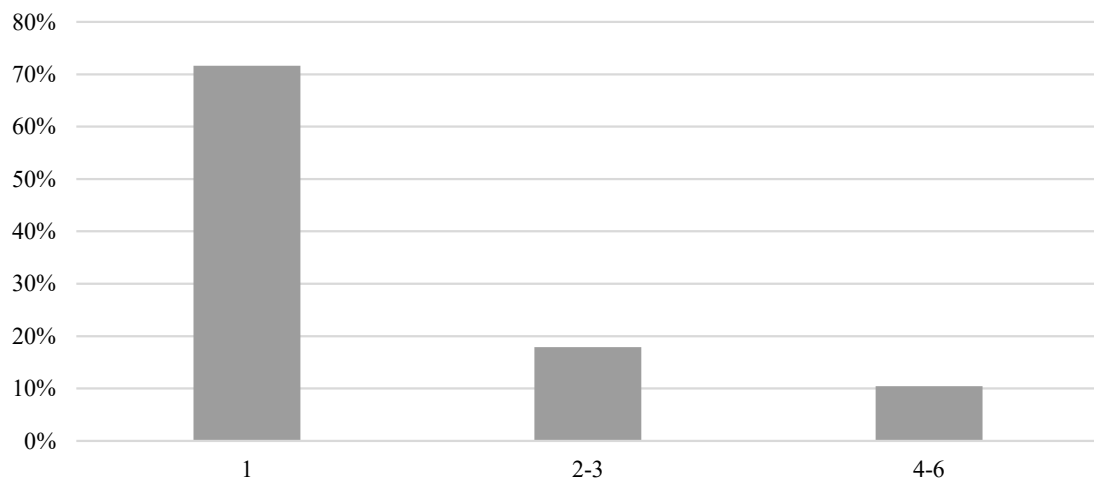
Kuva 17. Tuotantosunnat niillä tiloilla, joille oli tehty eläinsuojelutarkastus vuosina 2010-2014.

Kuva 18. Eläinmäärät niillä tiloilla, joille oli tehty eläinsuojelutarkastus vuosina 2010-2014.

Kuva 19. Niiden tilojen alueellinen jakauma aluehallintovirastojen mukaan, joille oli tehty eläinsuojelutarkastus vuosina 2010-2014.

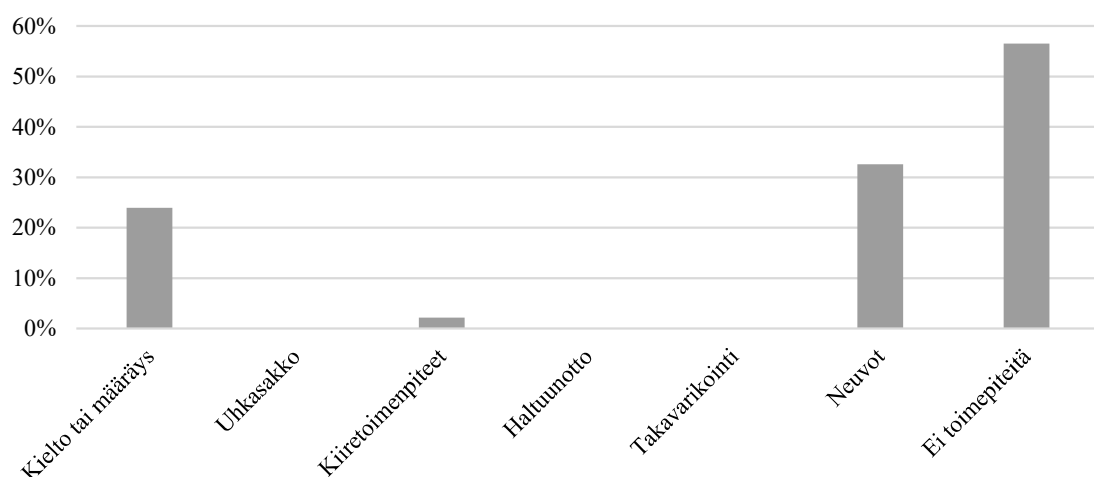

Kuva 20. Montako tarkastusta oli tehty niille tuottajille, jotka ilmoittivat, että heillä on kokemusta eläinsuojelutarkastuksista vuosina 2010-2014.

Puolet vastaajista kertoi, että tarkastuksista oli ilmoitettu ennalta aina tai useimmiten (50,0 %, 34/68). Valtaosa (86,6 %, 58/67) vastaajista kertoi saaneensa selvän käsityksen, miksi tarkastus tai tarkastukset on tehty eli onko ollut kyseessä esimerkiksi otannalla valittu EU-eläinsuojelutarkastus vai epäilyyn perustuva tarkastus. Suurin osa (73,3 %, 33/45) vastaajista kertoi, että tarkastuksissa ei oltu millään tarkastuskerralla ryhdytty hallinnollisiin toimenpiteisiin (kuva 21). Kyselyyn vastanneista 12:lla (26,7 %, n = 45) oli kokemusta eläinsuojelutarkastuksilla tehdyistä hallinnollisista toimenpiteistä. Tähän ei otettu mukaan tuottajille kirjallisesti tai suullisesti annettavia neuvoja ja ohjeita, joita oli saanut kolmasosa vastaajista (33,3 %, 15/45). Näistä tuottajista 58,3 % (7/12) ilmoitti,

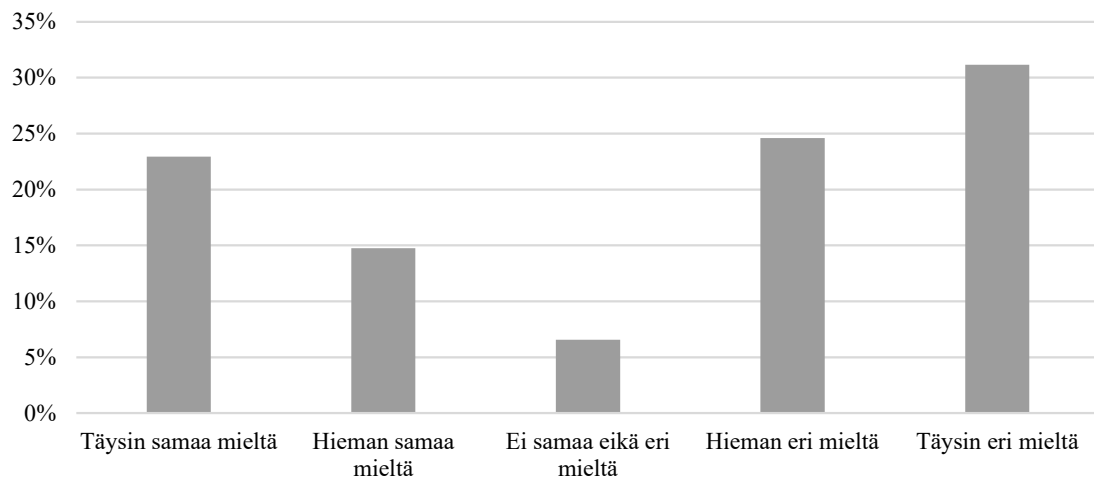
että heille oli tehty uusintatarkastus aina tai useimmiten sellaisten tarkastusten jälkeen, joilla oli ryhdytty hallinnollisiin toimenpiteisiin. Kaikista vastaajista, jotka olivat ilmoittaneet, mistä tahansa tarkastuksilla tehdyistä toimenpiteistä, valtaosa (76,5 %, 13/17) oli sitä mieltä, että toimenpiteet olivat oikein mitoitettuja.

Kyselyssä esitettiin tuottajille väittämiä koskien tarkastustilannetta ja sen toteutusta, tarkastusten seurauksia ja siitä tehtäviä asiakirjoja. Kaikissa väittämissä oli vastausvaihtoehdot 1 - 5 (1 = täysin samaa mieltä, 5 = täysin eri mieltä). Tuloksia analysoitaessa ”en osaa sanoa” -vastaukset luokiteltiin puuttuviksi. Noin kaksi kolmasosaa (65,7 %, 46/70) vastaajista ilmoitti tarkastajan kanssa kommunikoinnin olleen ainakin jossain määrin helppoa (kuva 22). Sen sijaan tarkastajan kommunikoinnin ei koettu olevan puutteellista yli puolissa (52,2 %, 35/67) tapauksista. Suurin osa (80,0 %, 56/70) vastaajista oli sitä mieltä, että eläinsuojelutarkastus oli tehty yhteisymmärryksessä tarkastajan kanssa ja 87,1 % (61/70) koki, että tarkastustilanne sujui asiallisesti. Suurin osa (72,5 %, 50/69) vastaajista oli sitä mieltä, että tarkastustilanteessa kuunneltiin myös tuottajan mielipidettä asioista. Tarkastajan toimintatavat koettiin pääasiassa asianmukaisina (68,1 %, 47/69) ja tarkastajan toiminta koettiin ammattimaiseksi (72,5 %, 50/69). Yli kolmasosa (38,4 %, 25/65) vastaajista ei tiennyt, mihin viranomaisen toiminnasta voi tarvittaessa valittaa.

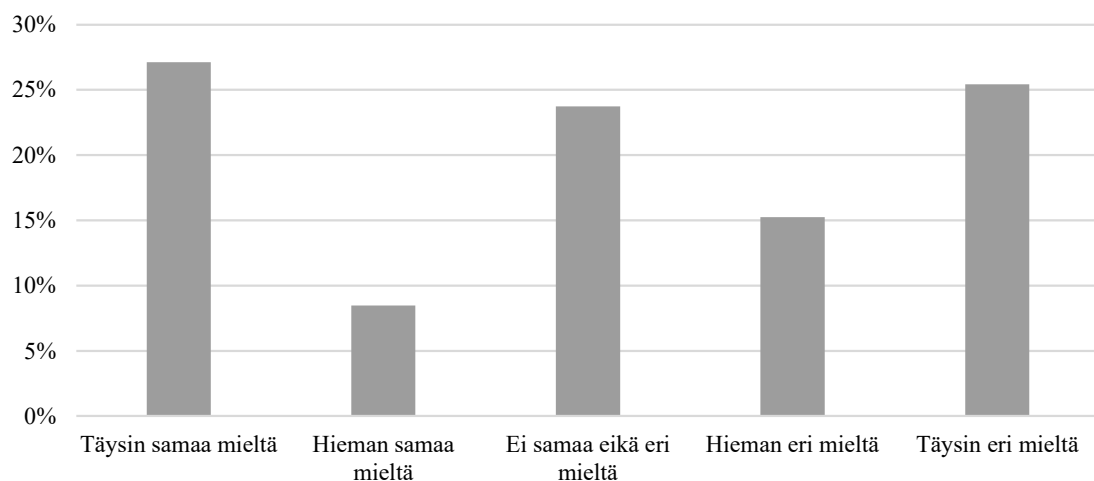

Kuva 21. Toimenpiteet, joihin vastaajien tiloilla oli ryhdytty vuosina 2010-2014 tehdyillä eläinsuojelutarkastuksilla. Kysymyksessä ei ole eritelty eri tarkastuskertoja.

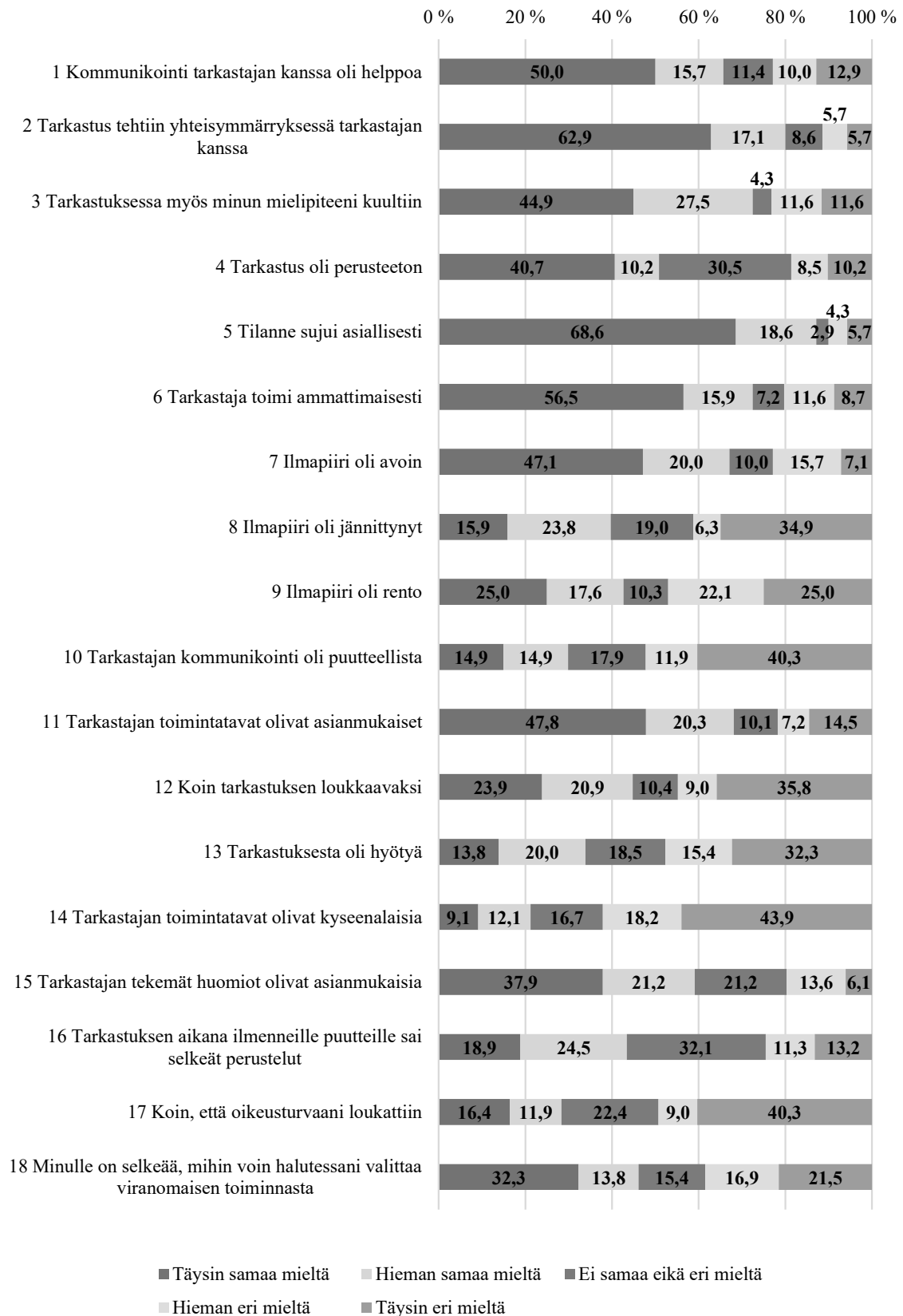
Tarkastuksen ilmapiiri koettiin melko avoimeksi (67,1 %, 47/70) (kuva 24). Tilanteen jännittyneisyys jakoi mielipiteitä; 39,7 % (25/63) piti tilanteen ilmapiiriä jännittyneenä, kun taas 41,3 % (26/63) oli päinvastaista mieltä. Samoin tilanteen rentous jakoi mielipiteitä; 42,6 % (29/68) piti tilannetta rentona ja 47,2 % (32/68) koki tämän päinvastoin. Hieman alle puolet (43,4 %, 23/53) vastaajista koki, että tarkastuksessa ilmenneille puutteille sai selkeät perustelut. Vastaajat kokivat tarkastajan tekemät huomiot pääasiassa asianmukaisiksi (59,1 %, 39/66). Mielipiteet tarkastusten hyödyllisyydestä jakautuivat melko paljon (kuva 25). Lähes puolet (47,7 %, 31/65) vastaajista oli sitä mieltä, ettei tarkastuksesta ollut hyötyä, kun taas kolmasosa (33,8 %, 22/65) oli eri mieltä. Puolet (50,8 %, 30/59) vastaajista koki tarkastuksen perusteettomaksi. Myös tarkastuksen kokeminen loukkaavana jakoi mielipiteitä hyvin tasaisesti, yhtä moni koki sen loukkaavaksi kuin oli päinvastaista mieltä (44,8 %, 30/67). Yli neljäsosa (28,4 %, 19/67) vastaajista koki, että heidän oikeusturvaansa ainakin jossain määrin loukattiin, vaikka noin puolet (49,3 %, 33/67) oli tästä eri mieltä (kuva 26). Noin kaksi kolmasosaa (67,2 %, 39/58) vastaajista ei kokenut tarkastusta tarpeelliseksi. Vastaajien mielipiteet tarkastuksen häiritsevyydestä jakautuivat paljon. Tilan eläimiä tarkastuksen suorittamisen ei koettu juurikaan häiritsevän (65,0 %, 39/60). Sen sijaan yli puolet (55,7 %, 34/61) koki sen häirinneen tilan normaalia toimintaa (kuva 22). Kokemukset tarkastuksen suorittamisen aiheuttamasta häirinnästä työntekijöille vaihteli paljon (n = 59) (kuva 23). Hieman yli neljäsosa (27,1 %, 16/59) koki tarkastuksen häirinneen työntekijöitä ja neljäsosa (25,4 %, 15/59) koki päinvastoin.

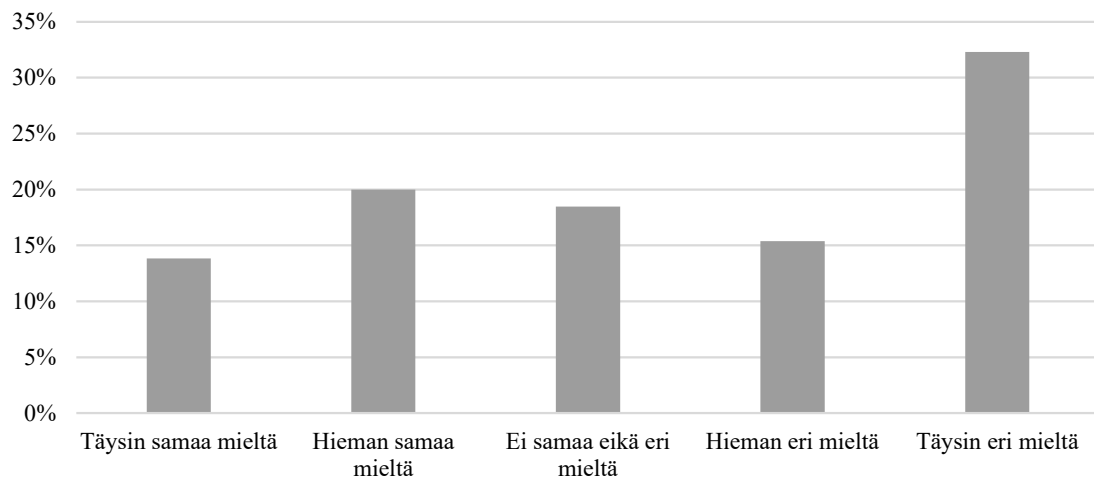
Kuva 22. Vastaajien mielipidejakauma väittämässä "Koin, että tarkastuksen suorittaminen ei häirinnyt tilan normaalia toimintaa" sellaisten vastaajien kesken, joilla oli kokemusta eläinsuojelutarkastuksista vuosina 2010-2014.

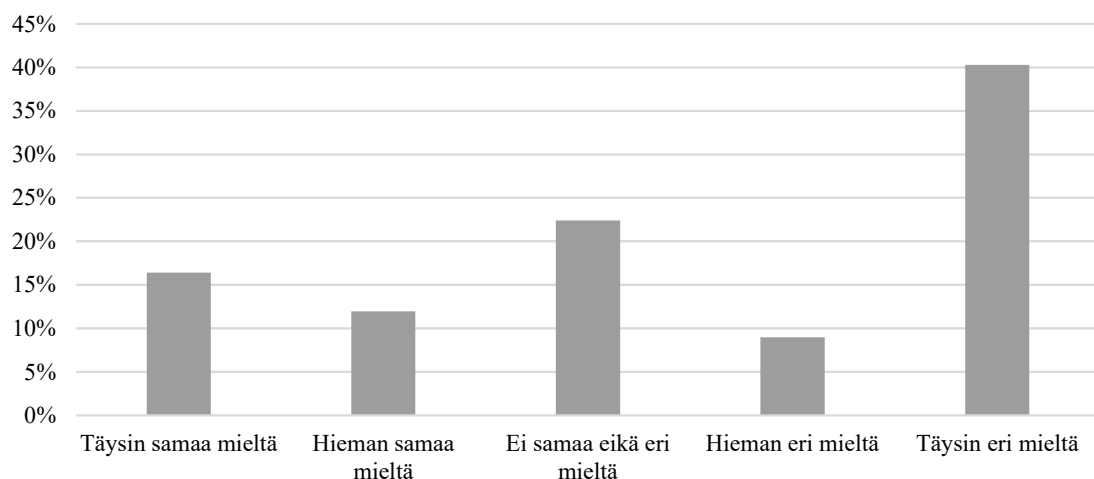
Kuva 23. Vastaajien mielipidejakauma väittämään "Koin, että tarkastuksen suorittaminen ei häirinnyt tilan työntekijöitä" niillä tiloilla, joilla oli kokemusta eläinsuojelutarkastuksista vuosina 2010-2014.

Kuva 24. Vastaajien mielipidejakaumat eläinsuojelutarkastuksen suorittamiseen liittyviin väittämiin niillä vastaajilla, joilla oli kokemusta vuosina 2010-2014 suoritetuista eläinsuojelutarkastuksista.

Kuva 25. Vastaajien mielipidejakauma väittämässä "Tarkastuksesta oli hyötyä" niiden vastaajien kesken, joilla oli kokemusta eläinsuojelutarkastuksista vuosina 2010-2014.

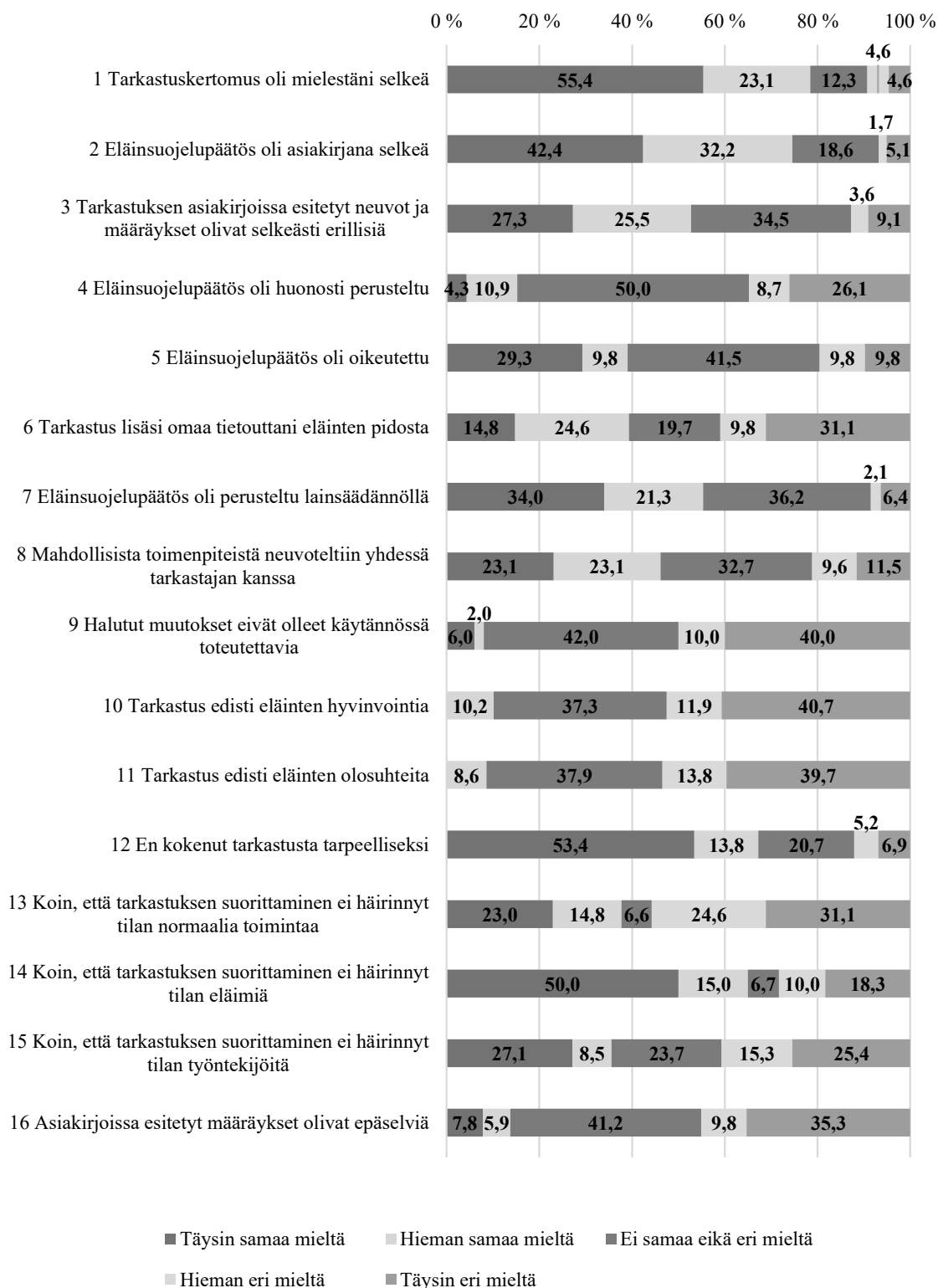
Kuva 26. Vastaajien mielipidejakauma väittämässä "Koin, että oikeusturvaani loukattiin" sellaisten vastaajien kesken, joilla oli kokemusta eläinsuojelutarkastuksista vuosina 2010-2014.

Vastaajista miehet olivat naisia tyytymättömämpiä tarkastajan kanssa kommunikointiin (Mann-Whitney $p = 0,018$), tarkastustilanteen yhteisymmärrykseen ($p = 0,011$), tilallisen mielipiteiden kuulemiseen ($p = 0,038$), tarkastustilanteen asiallisuuteen ($p = 0,034$), tarkastajan ammattimaisuuteen ($p = 0,042$) ja toimintatapoihin ($p = 0,036$). Vaikuttaisi siltä, että mitä nuorempia vastaajat olivat, sitä useammin he kokivat, ettei heidän mielipidettään kuultu tarkastustilanteessa ($p = 0,245$, $p = 0,044$). Tuottajana toimimisvuosien määrä ei kuitenkaan korreloinut tämän väittämän kanssa. Nuoremmat vastaajat eivät kokeneet tilannetta yhtä avoimeksi kuin vanhemmat ($p = 0,238$, $p = 0,049$). Vaikuttaisi siltä, että tuottajana pitempään toimineet kokivat tilanteen avoimempaan kuin

vähemmän aikaa tuottajina olleet ($p = 0,260$, $p = 0,031$). Vaikuttaisi siltä, että vastaajat, joilla oli enemmän eläimiä kokivat tarkastuksen useammin perusteettomaksi ($p = 0,269$, $p = 0,045$) ja loukkaavaksi ($p = 0,258$, $p = 0,038$). On viitteitä siitä, että pienempien tilojen tuottajat kokivat useammin tarkastuksella tehtyjen huomioiden olevan asianmukaisia ($p = 0,276$, $p = 0,029$) ja että huomioille sai selkeät perustelut ($p = 0,453$, $p = 0,001$). Samoin nautatuottajat kokivat saaneensa useammin selkeät perustelut huomioille ($p = 0,017$).

Noin puolet (46,2 %, 24/52) vastaajista koki, että toimenpiteistä neuvoteltiin tarkastajan kanssa ja että halutut muutokset olivat toteutettavia (50,0 %, 25/50) (kuva 27). Moni (41,0 %, 25/61) koki, että heidän tietoutensa eläintenpidosta ei lisääntynyt tarkastuksen johdosta, mutta lähes yhtä moni koki päinvastoin (39,3 %, 24/61). Yli puolet (52,5 %, 31/59) oli sitä mieltä, että tarkastus ei edistänyt tilan eläinten hyvinvointia tai olosuhteita (53,4 %, 31/58). Valtaosa (78,5 %, 51/65) vastaajista piti tarkastuskertomusta ja 74,6 % (44/59) eläinsuojelupäätöstä selkeänä. Yli puolet (52,7 %, 29/55) piti neuvojen ja määräysten ilmaisua asiakirjoissa selkeästi erillisinä ja määräyksiä pidettiin melko selkeinä (45,1 %, 23/51). Eläinsuojelupäätöstä pidettiin useammin hyvin perusteltuna (34,8 %, 16/46) ja yli puolet (55,3 %, 26/47) vastaajista koki, että se oli perusteltu lainsäädännöllä. Eläinsuojelupäätöstä pidettiin useammin oikeutettuna (39,0 %, 16/41).

Kyselyyn vastanneet naiset pitivät miehiä useammin eläinsuojelupäätöstä selkeänä (Mann-Whitney $p = 0,032$) ja kokivat useammin tarkastuksen edistäneen eläinten hyvinvointia ($p = 0,032$) ja olosuhteita ($p = 0,027$). Nautatuottajat kokivat halutut muutokset sikatuottajia useammin käytännössä toteutettaviksi ($p = 0,034$) ja mahdolliset määräykset selkeiksi ($p = 0,037$). Vaikuttaisi siltä, että tilakoko korreloi siihen, miten tarkastukset koettiin. Pienempien tilojen tuottajat kokivat isompia useammin tarkastuksen lisänneen heidän tietouttaan eläinten pidosta ($p = 0,272$, $p = 0,039$), halutut muutokset olivat toteutettavia ($p = 0,300$, $p = 0,041$), ja että tarkastus edisti eläinten olosuhteita ($p = 0,313$, $p = 0,02$) ja hyvinvointia ($p = 0,322$, $p = 0,016$).

Kuva 27. Vastaajien mielipidejakaumat väittämiin liittyen eläinsuojelutarkastuksen seurauksiin niillä tiloilla, joilla oli kokemusta eläinsuojelutarkastuksista vuosina 2010-2014.

Vastaajille jääneet tuntemukset tarkastustilanteista jakautuivat hyvin paljon. Lähes kolmannes (29,0 %, 18/62) vastaajista kertoi tilanteen sujuneen hyvin asiallisesti ja rakentavasti. Vastauksissa mainittiin useasti (25,8 %, 16/62) kuitenkin tilanteen jännitys, koska ei välttämättä tiedetä, milloin tarkastus tulee ja mitä kaikkea siinä tarkistetaan. Osaa tuottajista jännitti myös siksi, että ei tiedetä, onko huomannut ja muistanut ottaa jokaisen säädöksen huomioon tai onko tarkastaja eri mieltä asioista. Mahdollisten sanktioiden saaminen aiheutti osalle stressiä. Osa vastaajista (14,5 %, 9/62) kertoi olevansa tyytymättömiä siihen, ettei tarkastuksista ilmoiteta etukäteen, jolloin tilan työt pitää mahdollisen kiireenkin keskellä jättää yhtäkkiä kesken ja että heidän yksityisyytensä kärsii (6,5 %, 4/62), koska monella on myös koti samalla tilalla. Useat näistä vastaajista vertasivat tuntemuksiaan rikoksesta syytettynä olemiseen ja heistä tuntui, että tarkastaja etsii virheitä tarkoituksella. Lähes kolmasosa (29,6 %, 16/54) vastaajista toivoi, että tarkastuksista ilmoitettaisiin paremmin etukäteen, jotta he pystyisivät olemaan paikalla tarkastuksessa ja sovittamaan muiden töiden hoitamisen aikatauluun. Tätä perusteltiin myös sillä, että isoja muutoksia ei pysty tekemään nopeasti, jolloin mahdolliset epäkohdat huomattaisi ennalta ilmoituksesta huolimatta. Myös tarkastajien välillä kerrottiin olevan eroja sekä käytöksessä että kommunikoinnissa (17,7 %, 11/62). Tarkastajille toivottiin enemmän koulutusta ja käytännön kokemusta tarkastettavasta eläinlajista ja asioista, jotta he olisivat tasapuolisia kaikkia kohtaan eikä tarkastajien välillä olisi niin suuria eroja (24,1 %, 13/54). Tarkastuksiin toivottiin enemmän neuvonnallista otetta (16,7 %, 9/54). Lisäksi osa toivoi tilan omalle eläinlääkärille mahdollisuutta olla tarkastuksessa mukana. Pieni osa vastaajista toivoi selvempiä sääntöjä tarkastusten suorittamiseen (3,7 %, 2/54), mutta toisaalta muutama vastaaja myös toivoi, että tarkastajat voisivat käyttää maalaisjärkeä pykälien tulkinnassa (5,6 %, 3/54).

6 POHDINTA

Tutkimuksen perusteella suomalaiset nauta- ja sikatuottajat kokevat Suomen eläinsuojeluvalvonnan yleisesti ottaen tarpeelliseksi ja riittäväksi. Kokemukset eläinsuojelutarkastuksista ovat olleet pääasiassa positiivisia, mutta tilallisten kokemuksissa on eroja. Osa koki jopa heidän oikeusturvaansa loukatun tarkastuksen suorittamisella. Eläinsuojelutarkastuksen suorittajan kommunikaatio on tärkeä osa sekä

tarkastuksen sujuvuutta ja koettua hyötyä ajatellen. Eläinsuojelun eriyttäminen tietyille eläinlääkäreille vuoden 2009 lainmuutoksen perusteella jakoi selvästi mielipiteitä nauta- ja sikatuottajien välillä, eikä osa ollut tietoinen muutoksesta. Uudistus koettiin toisaalta tarpeelliseksi, mutta myös vanhaa järjestelmää pidettiin hyvänä. Lain vaatimuksista ja niiden tulkinnasta tiedottamiseen tulisi panostaa entistä enemmän, jotta kaikilla tuottajilla on ajantasaiset tiedot. Myös tuottajien jaksamiseen ja siihen liittyvien ongelmien havaitsemiseen ja niiden ennaltaehkäisyyn tulisi kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Nauta- ja sikatuottajat kokevat eläinsuojelutarkastusten tekemisen riittäväksi, koska rikkeet tulisivat esille myös tilojen muiden yhteistyötahojen kautta. Tarkastukset koetaan kuitenkin tarpeelliseksi, koska rikkeitä tapahtuu. Lisäksi tarkastusten avulla voidaan ennaltaehkäistä ongelmia ja pitää yllä alan mainetta ja kuluttajien luottamusta. Tulokset ovat samansuuntaisia kuin Annebergin ym. (2012) suorittamien haastattelujen perusteella tehdyt päätelmät. Nautatuottajat kokivat valvonnan keskittämisen vuoden 2009 lainmuutoksen perusteella suurelta osin tarpeellisena tarkastajan riippumattomuuden vuoksi. Sikatuottajat eivät kokeneet muutosta kovin tarpeellisena, koska tilan hoitava eläinlääkäri tietää tilanteen paremmin ja opastaa tarvittaessa muutoksiin. Tuottajien, jotka kuuluvat Eläinten terveys ETT ry:n ylläpitämään terveydenhuoltojärjestelmään (Naseva tai Sikava), tulisikin saada neuvontaa ja ohjeistusta myös terveydenhuoltoa hoitavalta eläinlääkäriltä. On kuitenkin tiloja, jotka eivät ole tehneet terveydenhuoltosopimusta, ja tämä otetaan riskiperusteisesti valittavissa eläinsuojelutarkastuskohteissa huomioon. Lisäksi oman eläinlääkärin ei pitäisi joutua ryhtymään tiukempiin toimenpiteisiin omien sopimustilojensa kanssa. Itse tarkastuksen sujuvuuteen lainmuutoksella ei juurikaan koettu olevan vaikutusta, tosin kaikilla vastaajilla ei ollut käytännön kokemusta tästä. Kaikki tuottajat eivät olleet tietoisia tästä muutoksesta.

Kokemukset eläinsuojelutarkastuksista olivat vastaajilla pääasiassa positiivisia. Valtaosan mielestä tarkastus sujui asiallisesti ja tehtiin yhteisymmärryksessä tarkastajan kanssa. Kommunikointi tarkastajan kanssa koettiin olevan melko helppoa ja tarkastajan toiminta asianmukaista. Monen mielestä heidän mielipiteensä oli myös kuultu tarkastustilanteessa ja mahdollisille puutteille sai selkeät perustelut. Noin puolet vastaajista ei kuitenkaan kokenut tarkastusta hyödylliseksi eikä monikaan vastaajista kokenut omalla kohdallaan tarkastusta tarpeelliseksi, vaikka yleisesti ottaen tarkastuksia pidettiin tarpeellisina. Vastaajat kokivat, ettei tarkastus juurikaan edistänyt eläinten

hyvinvointia tai olosuhteita. Tämä saattaa johtua kyselyyn vastanneiden joukossa olevasta melko pienestä osuudesta tuottajia, joilla oli päädytty eläinsuojelutarkastuksella käyttämään hallinnollisia toimenpiteitä. Vastaajat pitivät tarkastuksesta tehtävää tarkastuskertomusta ja eläinsuojelupäätöstä selkeänä ja lailla perusteltuna.

Tarkastuksen aikana ilmapiiri oli pääasiassa avoin ja rento, mutta monet kokivat sen myös jännittyneeksi. Monen tuottajan mielestä tarkastuksen suorittaminen oli häirinnyt tilan normaalia toimintaa. Noin puolet vastaajista oli kokenut tarkastuksen ainakin osittain perusteettomaksi ja hieman pienempi osa jopa loukkaavaksi. Yhtenä tärkeänä löydöksenä tässä tutkimuksessa voidaan pitää sitä, että yli neljäsosa tuottajista koki heidän oikeusturvaansa loukatun tarkastusten suorittamisella mm. siksi, että tarkastukset kohdistuvat usein kotirauhan piiriin ja koska ne tehdään ilmoittamatta. Tämän ei tulisi koskaan olla valvonnan seurauksena ja on huolestuttava löytö, koska julkisen vallan käytössä tulisi varmistaa kaikkien oikeusturva. Eläinsuojeluvalvonnan pyrkimyksenä on edistää eläinten hyvinvointia ja estää laiminlyöntejä, taata eläinten hyvä hoito ja varmistaa hoitajan ammattitaito. Tarkastusten koettiin myös häiritsevän tilan toimintaa, koska ne tehdään ennalta ilmoittamatta. Samoin Anneberg ym. (2012) totesivat, että Tanskassa tuottajat kokivat ilmoittamattomat tarkastukset epäreiluina ja muuta toimintaa tai päivittäistä elämää häiritsevinä. Ennalta ilmoittamaton tarkastus koetaan helposti jo alusta asti ahdistavaksi eikä tarkastajan kanssa välttämättä päästä yhteisymmärrykseen tai kyetä toimimaan tilanteessa rennosti ja vastaanottavasti. Komission täytäntöönpanoasetuksen (EU N:o 809/2014) mukaan tarkastukset tulee tehdä ennalta ilmoittamatta tai ilmoittaen tarkastuksesta enintään 48 tuntia ennen tarkastusta. Tarkastuksista ei ilmoiteta ennalta, jotta tarkastaja pystyy näkemään tilalla vallitsevan todellisen tilanteen. Isoja muutoksia ei todennäköisesti pystytä tekemään tilalla hyvin lyhyessä ajassa, mutta toisaalta EU-säädökset velvoittavat myös Suomea toimimaan niiden mukaisesti. Tärkeänä löydöksenä tutkimuksessa voidaan pitää myös sitä, että yli kolmasosa tuottajista ei tiennyt, mihin viranomaisen toiminnasta voi valittaa. Tähän voidaan vaikuttaa sekä tiedottamisella, että tarkastuksesta jäävien asiakirjojen kehittämisellä.

Omaa eläintenpitoaan koskien tuottajat kokivat tuntevansa lainsäädännön tarpeeksi hyvin. Pääasialliset tiedonlähteen tuottajille olivat oma eläinlääkäri, ammattilehdet ja Evira. Tiedotus eläinsuojeluväitteistä koettiin pääasiassa riittäväksi, mutta vastaajien mukaan tässä on kuitenkin vielä parannettavaa. Osa vastaajista ilmaisi

tyytymättömyytensä liian usein muuttuviin vaatimuksiin ja säädösten tulkintaan, kuten myös Annebergin ym. (2012) tutkimuksessa. Eläinsuojeluun liittyvälle ohjeistukselle ja tuottajien koulutukselle on selkeä tarve. Viranomaisen tulkitsee lainsäädäntöä ja viranomaisen tuleekin neuvoa ja tiedottaa lainsäädäntöön ja sen tulkintaan liittyvissä asioissa (hallintolaki 434/2003, 8 §, asetus viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta 1030/1999, 8 a § ja 8 b §). Olisi tärkeää huolehtia, että tuottajilla on jatkuvasti ajantasaiset tiedot heiltä vaadittavista asioista. Tiedot tulisi pyrkiä pitämään tarpeeksi tiiviinä, mutta kuitenkin kattavana pakettina, josta jokainen tuottaja saisi itselle oleelliset tiedot helposti ja ymmärrettävästi. Tuottajille on tarjolla erilaisia koottuja tietopaketteja jo nyt, mutta haasteena on saada ne paremmin tuottajien tietoon ja kehittää niiden sisältöä edelleen. Tuottajien parempi ja varmempi käsitys vaatimusten tulkinnasta, eläinsuojelutarkastusten kulusta ja kohteista vähentäisi luultavasti myös pelkoa eläinsuojelutarkastuksia kohtaan ja tarkastustilanteeseen liittyvää jännitystä. Entistä monimutkaisemman tulkinnasta tekee se, että erilaisia tarkastuksia on paljon, EU-tuet liittyvät tarkastuksiin ja noudatettavia säädöksiä on lukuisia, kuten aiemmissa tutkimuksissakin on todettu (Anneberg ym. 2012, Anneberg ym. 2013).

Vastaajat ilmaisivat huolensa myös tarkastajien toimintatapojen eroihin. Myös tarkastajien koulutukseen ja ammattitaitoon sekä toimivaan kommunikaatioon ja vuorovaikutukseen tulee panostaa, jotta saataisiin tarkastuksista entistä tasapuolisempia ja neuvonnallisempia. Näin voidaan saada myös tarkastustilanteen jännitystä laskemaan sekä tarkastajan että tuottajan näkökulmasta ja parannettua tuottajien asennetta ja pelkoa tarkastuksia kohtaan. Annebergin ym. (2013) tutkimuksessa tarkastajat olivat itsekin huomanneet keskustelun, palautteen antamisen ja toimintatapojen olevan tärkeässä roolissa tarkastuksen onnistumisessa. Olisikin siis tärkeää saada tarkastajille koulutusta lainsäädännön vaatimusten ja huomioiden tekemisen lisäksi myös vuorovaikutustaidoista. Tarkastajat opetetaan työssä etsimään virheitä ja epäkohtia, mutta tarkastajien asenteessa se ei saisi näkyä. Tuottajat halusivat säädöksiin toisaalta lisää tulkinnanvaraa pienemmissä puutteissa, mutta toisaalta myös samat säännöt kaikille ja tarkastajien tulkinnat yhteneväisiksi. Tulokset ovat tässäkin samansuuntaisia kuin Annebergin ym. (2012) tutkimuksessa. Panostamalla kommunikaatioon ja viestintään tuottajien kanssa voitaisiin tarkastukset nähdä kokonaisuutena positiivisempaan tapahtumana ja saataisiin tarkastuksista kaikkien, niin tuottajien, tarkastajien kuin eläintenkin, kannalta paras lopputulos.

Tuottajan jaksaminen ja siitä huolehtiminen ovat tärkeä osa eläinten hyvinvoinnin ylläpitoa, koska se heijastuu helposti myös tilan töiden ja eläinten hoitoon (Andrade & Anneberg 2014). Myös vastaajat ilmaisivat huolensa tästä. On ensisijaisen tärkeää, että tähän kiinnitettäisi huomiota jo etukäteen ja taattaisiin tuottajien hyvinvointi ja työssä jaksaminen ennen kuin ilmenee ongelmia, ja ongelmien ilmetessä apua tulisi olla helposti saatavissa. Toimiva lomitusjärjestelmä, mahdollisuus lomiin, työterveydenhuoltoon ja avun saamiseen tarvittaessa tulisi ehdottomasti taata myös tuottajille maantieteellisestä alueesta ja tuotantosuunnasta riippumatta. Tärkeänä osatekijänä ovat myös tuottajien henkilökohtaiset sosiaaliset verkostot ja tuki.

Osa tutkimuksen kysymyksistä jakoi selkeästi mielipiteitä vastaajien kesken. Esimerkiksi mielipiteet eläinsuojeluvalvonnan keskittämisen tarpeellisuudesta vaihteli nauta- ja sikatuottajien välillä. Samoin mielipiteissä tarkastusten hyödyllisyydestä oli eroja. Tulosten perusteella on tärkeää ottaa tuottajat itse mukaan valmistelemaan tulevia muutoksia eläinsuojelulakiin tai eläinsuojelun valvontajärjestelmään. Kuten Fraser (2006) ja Sørensen ja Fraser (2010) totesivat, tuottajat ovat avoimempia uusille vaatimuksille, jos ne perustuvat myös tuottajien mielestä päteviin kriteereihin ja tällöin niiden noudattamiseen myös sitoudutaan paremmin. Siksi tuottajien kanta ja käytännön toteutettavuus tulisikin ottaa huomioon valvontajärjestelmää kehitettäessä. Parhaiten tämä toteutuisi, jos tuottajia otetaan mukaan suunnittelemaan muutoksia tai vähintään mahdollistetaan heidän mielipiteidensä kuuleminen valvontajärjestelmää kehitettäessä. Myös alan huono taloudellinen tilanne vaikuttaa tuottajien jaksamiseen (Andrade & Anneberg 2014) ja negatiiviseen suhtautumiseen uusiin vaatimuksiin, kuten tutkimuksessa vastaajat toivat esille.

Kyselyyn vastanneet suomalaiset nauta- ja sikatuottajat ovat melko tyytyväisiä nykyisiin eläinsuojelutarkastuksiin liittyviin hallinnollisiin toimenpiteisiin. Vastaajat kokivat, että tarkastuksilla havaitut epäkohdat korjataan yleensä kieltojen avulla ja koska tiedetään, että korjaukset tullaan tarkistamaan uusintatarkastuksella. Myös kiiretoimenpiteitä pidetään tapauskohtaisesti tehokkaana ja eläinten kannalta hyvänä vaihtoehtona. Vastaajat pitivät taloudellisia seikkoja tärkeinä eläinsuojelusäädösten noudattamisessa. Tämä oli osasyynä myös siihen, etteivät vastaajat kokeneet tukien leikkaamista kovin tehokkaana tapana korjata eläinsuojelutarkastuksilla ilmeneviä epäkohtia eivätkä pitäneet

tukien sidonnaisuutta eläinsuojelutarkastuksiin reiluna. Mikäli tarkastuksella todetaan puutteita, tukien vähentäminen voi vaikeuttaa puutteiden korjaamiseen käytössä olevaa rahaa ja puutteet voivat liittyä jo valmiiksi taloudellisiin ongelmiin.

Eläinsuojelutarkastuksiin liittyvät rikosoikeudelliset toimenpiteet jakoivat vastaajien mielipiteitä. Monet olivat pelkän sakkorangaistuksen kannalla eläinsuojelurikoksiin liittyen, mutta myös eläintenpitokieltoa kannatettiin vakavammissa tapauksissa. Eläintenpitokieltojen osalta vastaajat painottivat niiden valvontaa. Vastaajat eivät pääasiassa haluaisi nostaa eläinsuojelurikoksista saatavia maksimirangaistuksia. Harvalla tuottajalla oli kokemusta eläinsuojelutarkastuksiin liittyvistä rikosoikeudellisista toimenpiteistä, joten tämän alueen kysymyksiin on voitu vastata tunnepohjalta.

Osa vastaajista kertoi luottavansa omaan eläinlääkäriinsä myös eläinsuojeluasioissa. Kaikilla alalla olevilla, myös esimerkiksi seminologeilla ja tuotantoneuvojilla, tulisi olla velvollisuus mainita mahdollisista epäkohdista tuottajille. Monille tämän tapainen palaute on varmasti helpompi ottaa vastaan tutulta ihmiseltä, jonka tehtävänä ei kuitenkaan ole asettaa rangaistusta vaan auttaa asian ratkaisussa. Kaikki nämä tilojen yhteistyötahot eivät kuitenkaan välttämättä tunne eläinsuojelusäädöksiä riittävän hyvin voidakseen puuttua mahdollisiin epäkohtiin. Terveystuettosopimus on kuitenkin jo askel eteenpäin myös lainsäädäntöön liittyvän neuvonnan suhteen, koska siinä yhtenä tavoitteena on, että tilan oma eläinlääkäri antaa myös eläinsuojelusäädöksiin liittyvää neuvontaa. Jotta laiminlyönteihin ja ongelmiin pystytään puuttumaan ajoissa, tulisi myös eläinsuojeluvalvonnassa panostaa enemmän ennaltaehkäisyyn ja neuvontaan.

Tutkimus antaa viitteitä suomalaisten nauta- ja sikatuottajien mielipiteistä ja näkemyksistä eläinsuojeluvalvonnasta. Kyselyyn vastanneiden alueellinen jakauma vastaa melko hyvin koko Suomen tilajakaumaa, mutta otos ei välttämättä ole suoraan yleistettävissä. Monet tuottajista ovat myös maanviljelijöitä, joten kesäaikaan lähetettyyn kyselyyn ei ole välttämättä ehditty vastata työkiireiden vuoksi. Vastaajiin voi olla kertynyt niitä, jotka ovat kiinnostuneita eläinten suojelusta ja sen valvonnasta. Toisaalta myös ne, joilla on jäänyt jokin erityinen kokemus mieleen eläinsuojelutarkastuksesta, ovat voineet vastata kyselyyn matalammalla kynnyksellä. Vastausten määrään on voinut vaikuttaa myös se, että se lähetettiin vain sähköisenä ja suomenkielisenä. Kyselyn pituus on myös saattanut vaikuttaa vastausprosenttiin alentavasti.

Kaikkia tutkimuksessa saatuja tuloksia ei voida yleistää kaikkiin Suomen nauta- ja sikatuottajiin. Kyselyn avoimet kysymykset edellyttivät jonkun verran tutkijan omaa tulkintaa. On mahdollista, että osa kysymyksistä on ymmärretty eri tavalla kuin oli tarkoitettu, esimerkiksi kokemukset tarkastuksista -osiossa liittyen tarkastuksesta ilmoittamiseen. Näistä vastauksista kävi ilmi, että ainakin osa tuottajista vastasi myöntävästi silloinkin, jos tarkastuksesta oli ilmoitettu vasta paikan päällä tai hyvin lyhyellä varoitusajalla. Myös eläinsuojelupäätöksiin liittyen osa vastaajista oli mitä ilmeisimmin käsittänyt kysymyksiä eri tavalla kuin ne oli tarkoitettu. On mahdollista, että vastaajat olivat näihin liittyen ymmärtäneet tarkoitettavan tarkastuskertomusta eikä eläinsuojelupäätöstä, koska näihin kysymyksiin oli enemmän vastaajia kuin ne, joille oli tehty eläinsuojelupäätös.

Tutkimus antaa melko hyvän käsityksen suomalaisten nauta- ja sikatuottajien näkemyksistä eläinsuojeluvalvonnasta yleisesti. Vaikka tuloksia ei voi täysin yleistää, voidaan tätä pitää hyvänä alkuna aihealueen tutkimiselle myös Suomessa. On tärkeää ottaa huomioon kaikkien osapuolten kannat ja mielipiteet muutettaessa vanhoja sekä luotaessa uusia tapoja toimia. Lisää tutkimusta tarvitaan erityisesti niiltä, joilla on kokemusta eläinsuojelutarkastuksilla tehdyistä toimenpiteistä. Lisääntyvä tutkimustieto mahdollistaa valvonnan jatkuvan kehittämisen. Ennaltaehkäisy ja entistä paremmin toimivan valvontajärjestelmän takaaminen tulee olla kärjessä myös tulevaisuudessa eläinten hyvinvointiin panostamisessa.

LÄHTEET

Aarbakke V. Oikeustieteellinen selvitys Norjan, Ruotsin, Tanskan, Sveitsin ja Alankomaiden eläinsuojelulainsäädännöstä. Maa- ja metsätalousministeriön selvitys 2012.

Andrade S, Anneberg I. Farmers Under Pressure. Analysis of the Social Conditions of Cases of Animal Neglect. *J Agr Environ Ethic* 2014, 27: 103-126.

Anneberg I, Vaarst M, Sandøe P. To inspect, to motivate — or to do both? A dilemma for on-farm inspection of animal welfare. *Anim Welfare* 2013, 22: 185-194.

Anneberg I, Vaarst M, Sørensen T. The experience of animal welfare inspections as perceived by Danish livestock farmers: A qualitative research approach. *Livest Sci* 2012, 147: 49-58.

Asetus viranomaisten toiminnan julkisuudesta ja hyvästä tiedonhallintatavasta 1030/1999. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19991030#L2a>, haettu 10.3.2017.

Bock B, Huik M. Animal Welfare: the attitudes and behaviour of European pig farmers. *Brit Food J* 2007, 109:11: 931-944.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus 2004/882/EY, rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1434368254150&uri=CELEX:02004R0882-20140630>, haettu 16.6.2015.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1306/2013, annettu 17 päivänä joulukuuta 2013, yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksesta, hallinnoinnista ja seurannasta ja neuvoston asetusten (ETY) N:o 352/78, (EY) N:o 165/94, (EY) N:o 2799/98, (EY) N:o 814/2000, (EY) N:o 1290/2005 ja (EY) N:o 485/2008 kumoamisesta. <http://eur-lex.europa.eu/legal->

content/FI/TXT/?qid=1436355782184&uri=CELEX:02013R1306-20140101, haettu 7.7.2015.

Eläinlääkintähuoltolaki 765/2009. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090765>, haettu 17.6.2015.

Eläinsuojeluasetus 396/1996. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960396>, haettu 17.6.2015.

Eläinsuojelulaki 247/1996. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1996/19960247>, haettu 17.6.2015.

Evira (Evira 2010a). Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2009, Eviran raportti 7307/4011/2010.

http://www.evira.fi/files/attachments/fi/evira/esittely_toiminta_valvonta/valvonta/sektorikohtaiset_raportit_2009/elainten_hyvinvoinnin_valvonta_2009.pdf, haettu 28.6.2015.

Evira (Evira 2010b). Valtakunnallinen ohjelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestämisestä eläinlääkäripalveluista 2011-2014, Eviran ohje 15903/3. <http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/julkaisut/?a=view&productId=228>, haettu 28.6.2015.

Evira (Evira 2011a). Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2011-2015.

<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/julkaisut/?a=view&productId=420>, haettu 7.7.2015.

Evira (Evira 2011b). Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2010, Eviran raportti 1170/0411/2011.

http://www.evira.fi/files/attachments/fi/evira/esittely_toiminta_valvonta/valvonta/sektorikohtaiset_raportit_2009/raportit_2010/elainten_hyvinvoinnin_valvonta_2010.pdf, haettu 14.6.2015.

Evira (Evira 2012). Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2011. Eviran raportti 1005/0411/2012.

http://www.evira.fi/files/attachments/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/vasuraportti2012_elainten_hyvinvoinnin_valvonnat2011.pdf, haettu 28.6.2015.

Evira (Evira 2013). Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2012. Eviran raportti 2908/0411/2013.

http://www.evira.fi/files/attachments/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/elainten_hyvinvoinnin_valvonta_2012.pdf, haettu 14.6.2015.

Evira (Evira 2014a). Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma, osa I, liite 5. Eläinlääkintähuollon valtakunnallinen ohjelma (EHO) 2015–2019, 7127/0410/2014.

<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/julkaisut/?a=view&productId=421>, haettu 7.7.2015.

Evira (Evira 2014b). Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2015-2019, osa II. Valvonnan kuvaukset, 4162/0410/2014.

<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/julkaisut/?a=view&productId=421>, haettu 7.7.2015.

Evira (Evira 2014c). Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2013. Eviran raportti 4665/0411/2014.

http://www.evira.fi/files/attachments/fi/evira/esittely_toiminta_valvonta/valvonta/sektoriikohtaiset_raportit_2013/elain_hyvinvoinnin_valvonta_2013.pdf, haettu 14.6.2015.

Evira (Evira 2014d). Kunnalliset eläinlääkäripalvelut 2013 ja valvontaeläinlääkäritilanne. Eviran raportti 6847/0411/2014.

<http://www.evira.fi/portal/fi/tietoa+evirasta/julkaisut/?a=view&productId=394>, haettu 20.3.2015.

Evira (Evira 2014e). Otantaan perustuvat eläinsuojelutarkastukset vuonna 2014. Eviran ohje 15600/7. http://www.evira.fi/files/attachments/fi/elaimet/elainsuojelu_ja_elainten_pito/otantaan_perustuvat_elainsuojelutarkastukset_2014.pdf, haettu 28.6.2015.

Evira (Evira 2014f). Tarkastuskertomus ja hallintopäätös eläinsuojeluasiassa. Eviran ohje 15639/1.

Evira (Evira 2015a). Eläinten hyvinvoinnin valvonta. <http://www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainsuojelu+ja+elainten+pito/elainsuojelun+valvonta/>, haettu 12.8.2015, päivitetty 2.7.2015.

Evira (Evira 2015b). Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2014. Eviran raportti 1570/0411/2015. http://www.evira.fi/files/attachments/fi/elaimet/elainten_hyvinvoinnin_valvonta_2014.pdf, haettu 3.6.2015.

Evira (Evira 2015c). Täydentävien ehtojen eläinten hyvinvoinnin valvonta, Eviran ohje 15701/08. http://www.evira.fi/files/attachments/fi/evira/asiakokonaisuudet/taydentavat_ehdot/elainten_hyvinvoinnin_valvontaohje.pdf, haettu 28.6.2015.

Evira (Evira 2016). Eläinten hyvinvoinnin valvonta 2015. Eviran raportti 3300/0411/2016. <https://www.evira.fi/globalassets/tietoa-evirasta/esittely/toiminta/valvonta/2015/elainten-hyvinvoinnin-valvonta-2015.pdf>, haettu 11.7.2016.

Fraser D. Animal welfare assurance programs in food production: a framework for assessing the options. *Anim Welfare* 2006, 15: 93-104.

Hallintolaki 434/2003. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434#L6P39>, haettu 30.6.2015.

KilBride A, Mason S, Honeyman P, Pritchard D, Hepple S, Green L. Associations between membership of farm assurance and organic certification schemes and compliance with animal welfare legislation. *Vet Rec* 2012, 170:6.

Komission delegoitu asetus (EU) N:o 640/2014, annettu 11 päivänä maaliskuuta 2014, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 täydentämisestä yhdenmetyt hallinto- ja valvontajärjestelmän sekä suoriin tukiin, maaseudun kehittämistukeen ja täydentäviin ehtoihin sovellettavien maksujen epäämis- ja

perumisedellytysten sekä hallinnollisten seuraamusten osalta. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1436354591079&uri=CELEX:32014R0640>, haettu 7.7.2015.

Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 809/2014, annettu 17 päivänä heinäkuuta 2014, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1306/2013 soveltamissäännöistä yhdennetyn hallinto- ja valvontajärjestelmän, maaseudun kehittämistoimenpiteiden ja täydentävien ehtojen osalta. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1436297984317&uri=CELEX:32014R0809>, haettu 7.7.2015.

Laki eläintenpitokieltoverkististä 21/2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110021>, haettu 5.7.2015.

Laki maatalouden tukien toimeenpanosta 192/2013. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2013/20130192#Lidp3891552>, haettu 30.6.2015.

Luonnonvarakeskus (Luke 2016). Tilastotietokanta. http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE__02%20Maatalous__04%20Tuotanto__12%20Kotielainten%20lukumaara/01_Kotielainten_lukumaara_kevaalla_ELY.px/table/tableViewLayout1/?rxid=303b3d30-477b-402a-b5b5-eae0279b27e0, haettu 7.10.2016.

Maaseutuvirasto (Mavi 2016). Täydentävät ehdot. <http://maaseutuvirasto.mobiezone.fi/zine/41/toc>, haettu 15.9.2016.

Neuvoston direktiivi 98/58/EY, annettu 20 päivänä heinäkuuta 1998, tuotantoeläinten suojelusta. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?qid=1436381245570&uri=CELEX:01998L0058-20030605>, haettu 8.7.2015.

Nurminen A. Eläinsuojeluvalvonnan järjestämisen vaihtoehdot. Maa- ja metsätalousministeriön selvitys 2014. http://www.mmm.fi/attachments/harkkarinliitteet/lwJwjrMiL/Elainsuojeluvalvonnan_jarjestamisen_vaihtoehdot_2014.pdf, haettu 7.7.2015.

Pakkokeinolaki 806/2011. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110806>, haettu 17.6.2015.

Rikoslaki 39/1889 muutoksineen. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1889/18890039001#>, haettu 17.6.2015.

Sørensen J, Fraser D. On-farm welfare assessment for regulatory purposes: Issues and possible solutions. *Livest Sci* 2010, 131: 1-7.

Valtioneuvoston asetus nautojen suojelusta 592/2010. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20100592>, haettu 17.6.2015.

Valtioneuvoston asetus sikojen suojelusta 629/2012. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120629>, haettu 17.6.2015.

Valtioneuvoston asetus täydentävien ehtojen lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta 7/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150007>, haettu 17.6.2015.

4.8.2015

Arvoisa vastaanottaja

Teemme Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa tutkimusta eläinsuojeluvalvonnasta. Tähän liittyen selvitämme kyselytutkimuksen avulla suomalaisten nauta- ja sikatilallisten näkemyksiä eläinsuojeluvalvonnasta ja kokemuksia eläinsuojelutarkastuksista. Selvitys kuuluu ELK Sanna-Mari Artukan lisensiaatin tutkielmaan, joka on puolestaan osa ELL Sofia Väärikkälän väitöskirjatutkimusta.

Kyselyn tarkoituksena on selvittää, miten kotieläintuottajat kokevat nykyisen eläinsuojeluvalvonnan ja siihen liittyvät valvontatoimenpiteet sekä näiden toimivuuden ja vaikuttavuuden. Tutkimuksen tulokset tulevat osaksi tieteellistä julkaisua. Lisäksi tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi suunniteltaessa tuottajien koulutusta ja tiedottamista sekä eläinsuojeluvalvonnan toteutusta ja lakimuutoksia. Tutkielma toteutetaan elintarvikehygienian ja ympäristöterveyden osastolla. Lisensiaatin tutkielman johtajana toimii dosentti, ympäristöterveydenhuollon valvonnan yliopistonlehtori Mari Nevas ja toisena ohjaajana tohtorikoulutettava Sofia Väärikkälä.

Vastaavaa tutkimusta ei ole tehty Suomessa aikaisemmin, joten jokainen vastaus on erittäin tärkeä tutkimuksen onnistumisen kannalta. Kyselyyn osallistuvat henkilöt on poimittu satunnaisotannalla Elintarviketurvallisuusvirasto Eviran rekisteristä eikä valintaan ole vaikuttanut se, onko kyseisille tiloille tehty eläinsuojelutarkastuksia. Tiedot on luovutettu tutkimukseen Eviran päätöksellä, Dnro 3986/0069/2012. Kysymyksiin vastataan nimettömästi. Kaikki tiedot käsitellään täysin luottamuksellisesti eikä yksittäisen henkilön vastauksia voida tunnistaa aineistosta. Halukkaille tiedotetaan tutkimuksen tuloksista, kun ne ovat valmistuneet.

Kysely toteutetaan sähköisenä kyselynä. Vastaamiseen kuluu aikaa noin 15 minuuttia. Vastaamisen jälkeen, muistakaa painaa ”Tallenna”-painiketta. Pyydämme Teitä vastaamaan kyselyyn 18.8.2015 mennessä. Kyselyyn pääsette vastaamaan seuraavasta linkistä:

<https://elomake.helsinki.fi/lomakkeet/62356/lomake.html>

Kiitos vastauksestanne!

Ystävällisin terveisin,

Sanna-Mari Artukka, eläinlääketieteen kandidaatti
sanna-mari.artukka@helsinki.fi

Työn ohjaajat:

Mari Nevas
ELT, dosentti, yliopistonlehtori
mari.nevas@helsinki.fi

Sofia Väärikkälä
ELL, tohtorikoulutettava
sofia.vaarikkala@helsinki.fi

Tilallisten näkemykset eläinsuojeluvalvonnasta ja valvontatoimenpiteistä

Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa, miten suomalaiset nauta- ja sikatuottajat kokevat eläinsuojeluvalvonnan ja siihen liittyvät valvontatoimenpiteet sekä näiden merkityksen ja toimivuuden. Eläinsuojelutarkastukset ovat eläinlääkärin suorittamia tarkastuksia, joilla tarkastetaan, että tila noudattaa eläinsuojelulainsäädännön vaatimuksia. Tarkastuksilla katsotaan eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä asioita, kuten ruokintaa ja sairaista eläimistä huolehtimista sekä eläinten pitopaikkaa ja olosuhteita. Tämä kysely koskee vuosia 2010-2014. Kysely ei mittaa tietojenne määrää eikä vastauksia pystytä yhdistämään yksittäisiin henkilöihin. Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Yrittäkää vastata jokaiseen kysymykseen. Vastatkaa kaikkiin kysymyksiin mahdollisimman totuudenmukaisesti. Tähdellä merkityt kysymykset ovat pakollisia. Kysymyksen perässä olevasta oranssista kysymysmerkistä saatte lisätietoja. Vastauslaatikoita pystytte suurentamaan laatikon oikeasta alakulmasta.

1. TAUSTATIEDOT

1.1 Sukupuoli*

- ☐ Mies
- ☐ Nainen

1.2 Syntymävuosi (vvvv)*

1.3 Mistä vuodesta lähtien olette toimineet kotieläintuottajana? (vvvv)*

1.4 Tilanne **pääasiallinen** tuotantosuunta vuosina 2010-2014?*

- ☐ Lypsytila
- ☐ Lihanautatila
- ☐ Vasikkakasvattamo
- ☐ Emolehmätila
- ☐ Muu nautatila
- ☐ Porsitussikala
- ☐ Välikasvattamo (sikala)
- ☐ Lihasisikala
- ☐ Yhdistelmäsisikala
- ☐ Muu sikala

1.5 Jos tilanne tuotantosuunta on **muuttunut** vuosien 2010-2014 aikana, niin milloin ja mikä oli aikaisempi tuotantosuunta?

1.6 Tuotantomuoto? (*Free range* -tuotannolla tarkoitetaan tässä sellaista tilaa, jossa eläimet pääsevät ulkoilemaan perinteistä tuotantomenetelmää enemmän ja laajemmalla alueella, mutta joka ei kuitenkaan ole luomutuotantoa.)

- ☐ Tavanomainen
- ☐ Free range
- ☐ Luomu

1.7 Paljonko tilallanne on keskimäärin eläimiä? Eritelkää eläinlajeikohtaisesti.*

1.8 Minkä aluehallintoviraston alueella tilanne sijaitsee?

- ☐ Etelä-Suomi
- ☐ Itä-Suomi
- ☐ Lappi
- ☐ Lounais-Suomi
- ☐ Länsi- ja Sisä-Suomi
- ☐ Pohjois-Suomi
- ☐ Ahvenanmaan maakunta
- ☐ En osaa sanoa

2. ELÄINTEN HYVINVOINTI

2.1 Mitä kaikkea eläinten hyvinvointiin mielestänne kuuluu?

3. ELÄINSUOJELULAINSÄÄDÄNNÖN VAATIMUKSET

3.1 Mitkä ovat **kolme tärkeintä** lähdettä, joista saatte tietoa eläintenpitoa koskevista eläinsuojeluvaatimuksista?

- ☐ Oma eläinlääkäri
- ☐ Evira
- ☐ Internet
- ☐ Ammatilehdet
- ☐ Siementäjä
- ☐ Muut tilalliset
- ☐ Tuotantoneuvoja
- ☐ Koulutukset
- ☐ Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto (MTK)
- ☐ Liito (muu kuin MTK)
- ☐ Lomittaja
- ☐ Meijeri
- ☐ Teurastamo
- ☐ Itsenäinen tutustuminen lainsäädäntöön
- ☐ Jokin muu
- ☐ En osaa sanoa

Jos vastasitte edelliseen kysymykseen **jokin muu**, niin mikä?

3.2 Miten riittävää nykyinen eläintenpitoa koskeviin eläinsuojeluvaatimuksiin liittyvä tiedotuksen määrä on mielestänne?

- ☐ Täysin riittävää
- ☐ Lähes riittävää
- ☐ Ei riittävää eikä riittämätöntä
- ☐ Hieman riittämätöntä
- ☐ Täysin riittämätöntä
- ☐ En osaa sanoa

3.3 Jos koette tiedotuksen määrän riittämättömäksi, niin miten ja mistä aihealueesta haluaisitte saada lisää tietoa?

3.4 Koetteko tuntevanne nautoihin/sikoihin liittyvät eläinsuojelulainsäädännön vaatimukset riittävällä tasolla omaa eläintenpitoanne ajatellen? *(Kysymys koskee tilallanne olevaa eläinlajia. Esim. tunnetteko sikatilallisena riittävästi sikoihin liittyvää eläinsuojelulainsäädäntöä.)*

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

3.5 Jos vastasitte äskeiseen kysymykseen **ei**, niin mitkä ovat merkittävimmät syyt tähän? *(Voitte valita monta vaihtoehtoa.)*

- ☐ 1 En ole kiinnostunut aiheesta
- ☐ 2 Tiedotuksen määrä on riittämätöntä
- ☐ 3 Lainsäädäntöä on vaikea tulkita
- ☐ 4 Minulla ei ole aikaa opiskella lainsäädäntöä
- ☐ 5 Jostain muusta syystä
- ☐ 6 En osaa sanoa

Jos vastasitte äskeiseen kysymykseen **jostain muusta syystä**, niin mistä?

3.6 Onko eläinsuojeluun tai eläintenpitoon liittyvissä säädöksissä jotain, mitä haluaisitte lisätä, muuttaa tai poistaa? Mitä ja miksi?

4. ELÄINSUOJELUVALVONTA JA TARKASTUKSET

4.1 Tiedätekö, mitä asioita eläinsuojelutarkastuksissa katsotaan ja millä perusteella?

4.2 Miten riittäväksi koette nykyisen eläinsuojeluvalvonnan Suomessa?

- ☐ Eläinsuojeluvalvonta on täysin riittävää
- ☐ Eläinsuojeluvalvonta on lähes riittävää
- ☐ Eläinsuojeluvalvonta ei ole riittävää eikä riittämätöntä
- ☐ Eläinsuojeluvalvonta on hieman riittämätöntä
- ☐ Eläinsuojeluvalvonta on täysin riittämätöntä
- ☐ En osaa sanoa

4.3 Miksi?

4.4 Miten tarpeelliseksi koette eläinsuojelutarkastusten tekemisen Suomessa?

- ☐ Erittäin tarpeelliseksi
- ☐ Hieman tarpeelliseksi
- ☐ En tarpeelliseksi enkä tarpeettomaksi
- ☐ Hieman tarpeettomaksi
- ☐ Täysin tarpeettomaksi
- ☐ En osaa sanoa

4.5 Miksi? (Suomessa tehdään epäilyyn ja otantaan perustuvia eläinsuojelutarkastuksia sekä täydentävien ehtojen tukivalvontaa. Voitte halutessanne kommentoida näitä kaikkia.)

Vuoden 2009 lakimuutoksen jälkeen on perustettu virkoja eläinlääkäreille, jotka keskittyvät eläinsuojeluvalvontaan. Aikaisemmin eläinsuojeluvalvontaa on tehty pääsääntöisesti samojen eläinlääkäreiden toimesta, jotka ovat vastanneet tilojen terveydenhuollosta.

4.6 Oletteko huomanneet kyseisen uudistuksen ja missä asioissa tämä on tullut ilmi?

4.7 Miten tarpeelliseksi koette tämän uudistuksen?

- ☐ Uudistus oli erittäin tarpeellinen
- ☐ Uudistus oli hieman tarpeellinen
- ☐ Uudistus ei ollut tarpeellinen eikä tarpeeton
- ☐ Uudistus oli hieman tarpeeton
- ☐ Uudistus oli täysin tarpeeton
- ☐ En osaa sanoa

4.8 Miksi?

4.9 Miten tarkastustilanne on sujunut verrattuna aikaisempaan? (Verrattuna tarkastuksiin ennen vuotta 2010, jolloin usein sama eläinlääkäri vastasi eläinsuojelutarkastusten tekemisestä ja terveydenhuollosta.)

- ☐ Paljon paremmin
- ☐ Hieman paremmin
- ☐ Ei eroa aikaisempaan
- ☐ Hieman huonommin
- ☐ Paljon huonommin
- ☐ Ei omakohtaista kokemusta
- ☐ En osaa sanoa

4.10 Miksi?

4.11 Kokemukset tarkastuksista.

Onko teillä omaa kokemusta eläinsuojelutarkastuksista vuosien 2010-2014 aikana?*

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei

5. OMAT KOKEMUKSET TARKASTUKSISTA

Vastasitte aikaisempaan kysymykseen, että teillä on kokemusta vuosina 2010-2014 tehdyistä eläinsuojelutarkastuksista. Tämä osio koskee näitä tarkastuksia.

5.1 Kuinka monta tarkastusta vuosina 2010-2014 tilallenne on tehty ja minkälaisista tarkastuksista on tällöin ollut kyse?

5.2 Ilmoitettiinko tarkastuksesta/tarkastuksista etukäteen?

- ☐ Ilmoitettiin aina
- ☐ Useimmista ilmoitettiin
- ☐ Useimmista ei ilmoitettu
- ☐ Ei ilmoitettu
- ☐ En osaa sanoa

5.3 Saitteko selvän käsityksen, miksi tarkastus/tarkastukset tehtiin?

- ☐ Kyllä
- ☐ En

5.4 Jos tarkastuksessa/tarkastuksissa todettiin eläinsuojelullisia epäkohtia, mihin toimenpiteisiin ryhdyttiin? *(Voit valita useamman vaihtoehdon. Kysymys koskee kaikkia vuosina 2010-2014 tehtyjä tarkastuksia, joten valitkaa kaikki toimenpiteet, joihin on tuona aikana ryhdytty.)*

- ☐ 1 Kiellettiin toistamasta tiettyä toimintaa tai määrättiin korjaamaan jokin asia
- ☐ 2 Määräystä tai kieltoa tehostettiin uhkasakolla tai uhalla, että toimenpide teetetään tuottajan laskuun
- ☐ 3 Valvontaviranomainen ryhtyi kiiretoimenpiteisiin (esim. lopetti huonokuntoisen eläimen tai hankki eläimille ruokaa)
- ☐ 4 Valvontaviranomainen haltuunotti ja hävitti kielletyn tavarat
- ☐ 5 Valvontaviranomainen takavarikoi eläimen tai jonkin tavarat
- ☐ 6 Valvontaviranomainen antoi neuvoja ja ohjeita ilman pakottavaa määräystä
- ☐ 7 Ei ryhdytty toimenpiteisiin
- ☐ 8 En osaa sanoa

5.5 Mikäli käytettiin jotain yllä mainituista toimenpiteistä, olivatko ne mielestänne oikein mitoitettuja todettuihin epäkohtiin nähden ja miksi?

5.6 Seuraavat väittämät koskevat **eläinsuojelutarkastustilannetta**. Valitkaa omia ajatuksianne lähinnä oleva vaihtoehto jokaisesta väittämästä. Halutessanne voitte myös perustella vastausta.

	Täysin samaa mieltä	Hieman samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa	Miksi?
1 Kommunikointi tarkastajan kanssa oli helppoa	☐	☐	☐	☐	☐	☒	<input type="text"/>
2 Tarkastus tehtiin yhteisymmärryksessä tarkastajan kanssa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
3 Tarkastuksessa myös minun mielipiteeni kuultiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
4 Tarkastus oli perusteeton	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
5 Tilanne sujui asiallisesti	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
6 Tarkastaja toimi ammattimaisesti	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
7 Ilmapiiri oli avoin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
8 Ilmapiiri oli jännittynyt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
9 Ilmapiiri oli rento	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
10 Tarkastajan kommunikointi oli puutteellista	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
11 Tarkastajan toimintatavat olivat asianmukaiset	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
12 Koin tarkastuksen loukkaavaksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
13 Tarkastuksesta oli hyötyä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
14 Tarkastajan toimintatavat olivat kyseenalaisia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
15 Tarkastajan tekemät huomiot olivat asianmukaisia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
16 Tarkastuksen aikana ilmenneille puutteille sai selkeät perustelut	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
17 Koin, että oikeusturvaani loukattiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
18 Minulle on selkeää, mihin voin halutessani valittaa viranomaisen toiminnasta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

5.7 Kuvailkaa tarkastustilannetta ja siitä jääneitä tuntemuksia omin sanoin. Miksi koitte tilanteen tällaisena?

5.8 Mitä muuttaisitte **tarkastusten toteutuksessa** ja miksi? (Voit kommentoida mitä tahansa tarkastuksiin liittyvää asiaa esimerkiksi tarkastuksen suorittajaa, käytännön toteutusta, ajankohtaa tai tarkastuksen seurauksia.)

5.9 Seuraavat väittämät koskevat eläinsuojelutarkastuksen **seurauksia**. Valitkaa omia ajatuksianne lähinnä oleva vaihtoehto jokaisesta väittämästä.
Halutessanne voitte myös perustella vastausta.

	Täysin samaa mieltä	Hieman samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa	Miksi?
1 Tarkastuskertomus oli mielestäni selkeä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
2 Eläinsuojelupäätös oli asiakirjana selkeä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
3 Tarkastuksen asiakirjoissa esitetyt neuvot ja määräykset olivat selkeästi erillisiä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
4 Eläinsuojelupäätös oli huonosti perusteltu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
5 Eläinsuojelupäätös oli oikeutettu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
6 Tarkastus lisäsi omaa tietouttani eläinten pidosta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
7 Eläinsuojelupäätös oli perusteltu lainsäädännöllä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
8 Mahdollisista toimenpiteistä neuvoteltiin yhdessä tarkastajan kanssa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
9 Halutut muutokset eivät olleet käytännössä toteutettavia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
10 Tarkastus edisti eläinten hyvinvointia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
11 Tarkastus edisti eläinten olosuhteita	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
12 En kokenut tarkastusta tarpeelliseksi	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
13 Koin, että tarkastuksen suorittaminen ei häirinnyt tilan normaalia toimintaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
14 Koin, että tarkastuksen suorittaminen ei häirinnyt tilan eläimiä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
15 Koin, että tarkastuksen suorittaminen ei häirinnyt tilan työntekijöitä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
16 Asiakirjoissa esitetyt määräykset olivat epäselviä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

5.10 Mitä muuttaisitte tarkastuksesta jäävissä **asiakirjoissa** ja miksi?

5.11 Tehtiinkö tilallenne uusintatarkastus, jolla varmistettiin, että eläinsuojelupäätöstä on noudatettu?

- ☐ Tehtiin aina
- ☐ Useimmista tehtiin
- ☐ Useimmista ei tehty
- ☐ Ei tehty
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Ei koske minua (ei eläinsuojelupäätöstä)

6. PAKKOKKEINOT JA RANGAISTUKSET

Tämä osio koskee eläinsuojelutarkastuksiin liittyviä hallinnollisia, taloudellisia ja rikosoikeudellisia toimenpiteitä. Yrittäkää vastata kysymyksiin mahdollisimman puolueettomasti ja ajatellen Suomen nykyistä tilannetta.

Suomen nykyinen eläinsuojelulaki määrittää seuraavat hallinnolliset pakkokeinot eläinsuojelutarkastuksissa:

Kielto/määräys: Eläinten omistajaa tai haltijaa voidaan kieltää toistamasta lakia rikkovaa menettelyä tai määrätä korjaamaan eläinsuojelulliset epäkohdat määräajassa.

Uhkasakko/teettämisuhka: Tehostaa edellistä kieltä tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Kiireelliset toimenpiteet: Valvontaviranomainen voi ryhtyä tarkastuksella välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Viranomainen voi esimerkiksi hankkia nälkiintyneille eläimille rehua, lopettaa huonokuntoiset eläimet tai toimittaa eläimet teuraaksi.

Haltuunotto ja hävittäminen: Valvontaviranomainen voi ottaa haltuun laitteen, välineen tai aineen, joka tuottaa eläimelle tarpeetonta kipua tai tuskaa.

Takavarikko: Poliisi voi takavarikoida eläimen tai laitteen, välineen tai aineen, joka tuottaa eläimelle tarpeetonta kipua tai tuskaa. Takavarikoitu eläin voidaan lopettaa, myydä tai muutoin luovuttaa, jos sen arvo on vähäinen tai jos sen hoidon järjestäminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista.

6.1 Seuraavat väittämät koskevat eläinsuojelutarkastuksiin liittyviä **hallinnollisia toimenpiteitä**. Valitkaa omia ajatuksianne lähinnä oleva vaihtoehto jokaisesta väittämästä. Halutessanne voitte myös perustella vastausta.

	Täysin samaa mieltä	Hienan samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Hienan eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa	Miksi?
1 Uskon, että kieltojen tai määräysten avulla suurin osa epäkohdista korjataan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
2 Uskon, että kieltoja ja määräyksiä totellaan, koska tiedetään tulevasta uusintatarkastuksesta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
3 En usko, että kieltoja tai määräyksiä totellaan ilman uhkasakkoa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
4 Kiireelliset toimenpiteet ovat joissain tapauksissa tehokkain tapa korjata epäkohdat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
5 Kiireelliset toimenpiteet ovat joissain tapauksissa paras vaihtoehto eläinten kannalta	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
6 Uskon, että nykyiset hallinnolliset toimenpiteet ovat riittäviä korjaamaan epäkohdat	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
7 Nykyiset hallinnolliset toimenpiteet ovat liian rajuja	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

6.2 Ovatko nykyiset lain sallimat hallinnolliset pakkokeinot mielestänne toimivia ja miksi?

6.3 Mitä muuttaisitte, lisäisitte tai poistaisitte nykyisistä mahdollisista hallinnollisista pakkokeinoista ja miksi?

Komission delegoidun asetuksen 640/2014 mukaan viranomaisen tulee säännösten laiminlyöntitapauksissa vähentää viljelijän saamia suoria EU-tukia 1-5%, toistuvissa laiminlyönneissä maksimissaan 15% ja tahallisisa tapauksissa maksimissaan 100%.

6.4 Seuraavat väittämät koskevat eläinsuojeluvalvontaan liittyviä **taloudellisia toimenpiteitä**. Valitkaa omia ajatuksianne lähinnä oleva vaihtoehto jokaisesta väittämästä. Halutessanne voitte myös perustella vastausta.

	Täysin samaa mieltä	Hieman samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa	Miksi?
1 On tehokasta korjata eläinsuojelutarkastuksessa ilmeneviä epäkohtia leikkaamalla tukia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
2 On reilua, että eläinsuojelutarkastukset ovat sidottuja myös taloudellisiin tukiin	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
3 Taloudelliset puolet vaikuttavat paljon eläinsuojelusäädösten noudattamiseen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
4 On epäreilua, että eri tuottajat saavat eri määrän tukia eläinsuojelutarkastusten perusteella	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

6.5 Mitä muita ajatuksia tukien sidonnaisuus eläinsuojelutarkastuksiin teissä herättää?

6.6 Halutessanne voitte kommentoida nykyistä tukijärjestelmää ja sen vaikutusta eläinten hyvinvointiin.

Suomen nykyinen rikoslaki ja eläinsuojelulaki määrittävät seuraavat rikosoikeudelliset toimenpiteet eläintensuojeluun liittyen:

Eläinsuojelurikkomuksesta voidaan tuomita, jos henkilö rikkoo tahallaan tai huolimattomuudesta eläinsuojelulain sellaisia kohtia, joista ei ole erikseen säädetty rikoslaissa. Tuomiona sakkorangaistus.

Lievä eläinsuojelurikos on kyseessä, jos rikos on vähäinen kaikki seikat huomioon ottaen. Rangaistuksena sakko.

Eläinsuojelurikoksesta voidaan tuomita ihminen, joka tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta pahoinpitelee, jättää hoidotta tai ravinnotta, aiheuttaa tarpeetonta tuskaa, kipua tai kärsimystä eläimelle. Tuomiona sakkorangaistus tai korkeintaan kaksi vuotta vankeutta.

Törkeä eläinsuojelurikos on kyseessä, jos eläinsuojelurikos tehdään erityisen julmasti, suurelle määrälle eläimiä tai tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä sekä rikos on kokonaisuutena törkeä. Rangaistuksena vähintään 4 kuukautta, enintään 4 vuotta vankeutta.

Eläintenpitokielto tuomitaan törkeän eläinsuojelurikoksen yhteydessä aina, ellei ole erityisen painavaa syytä jättää sitä määräämättä. Lisäksi eläintenpitokieltoon voidaan määrätä henkilö, joka tuomitaan eläinsuojelurikoksesta, lievästä eläinsuojelurikoksesta tai eläinsuojelurikkomuksesta. Eläintenpitokielto voi olla määräaikainen tai pysyvä ja kohdistua vain määrättyihin eläinlajeihin tai eläimiin yleensä. Poliisitutkinnan jälkeen tuomiot langettaa käräjäoikeus.

6.7 Seuraavat väittämät koskevat eläinsuojeluvalvontaan liittyviä **rikosoikeudellisia toimenpiteitä**. Valitkaa omia ajatuksianne lähinnä oleva vaihtoehto jokaisesta väittämästä. Halutessanne voitte myös perustella vastausta.

	Täysin samaa mieltä	Hieman samaa mieltä	Ei samaa eikä eri mieltä	Hieman eri mieltä	Täysin eri mieltä	En osaa sanoa	Miksi?
1 Uskon, että sakkorangaistus on tarpeeksi iso rangaistus eläinsuojelurikoksista	☐	☐	☐	☐	☐	☒	<input type="text"/>
2 Eläinsuojelurikoksista pitäisi antaa eläintenpitokielto eläimistä vastuussa olleelle ihmiselle matalalla kynnyksellä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
3 Eläinsuojelurikoksista ei pitäisi antaa vankeusrangaistuksia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
4 Eläinsuojelurikoksista saatavia maksimirangaistuksia tulisi nostaa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>
5 Eläinsuojelurikoksista ei pitäisi antaa ehdottomia vankeusrangaistuksia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	<input type="text"/>

6.8 Mitä muita ajatuksia rikosoikeudelliset toimenpiteet eläinsuojeluun liittyen teissä herättävät?

6.9 Mitkä rangaistukset olisivat mielestänne tehokkaimmat epäkohtien korjaamiseen ja miksi?

7. MUUTA

7.1 Tuleeko teille mieleen vielä muita huomioita eläinsuojelutarkastuksiin tai valvontatoimenpiteisiin liittyen?

7.2 Jos haluatte, että teille tiedotetaan tutkimuksen tuloksista, kun ne ovat valmistuneet, ilmoittakaa tähän sähköpostiosoitteenne. *(Nämä tiedot poistetaan kyselyn vastauksista, jotta vastauksia ei pystytä yhdistämään yksittäisiin henkilöihin.)*

7.3 Voitte halutessanne kommentoida kyselyä ja siihen vastaamista.

TIETOJEN LÄHETYS

Kiitos vastauksestanne!